

מתן

מים ותהומות, גשם ותפילות

מוטיב המים בתנ"ך ובחז"ל

סמסטר ב

**דוד המלך והמקדש
תפילות לגשם במסכת תענית**

יעל שלוסברג

תשע"ט

המים במקדש

1. "בשעה שכבה דוד שיתין למקדש"

1. משנה מסכת סוכה פרק ה

(ד) חסידים ואנשי מעשה קיו מrankדים לפניהם באבוקות של אור שבקידוח ואומרם לפניהם דברי שירות ותשבחות. והלויים בכפרות ובגמלים ובמלחנים ובחצוצרות ובכלי שיר بلا מס'ר, על חמיש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, נגד חמישה עשר שיר המעלות שבתהלים שעליון לוים עומדים בכל שיר ואומרים שירה.

רבי עובדיה מרבטנורא

שליחם הלויים עומדים בשיר - בשמחת בית השואבה. אבל דוכן לשיר של קרבן אצל המזבח היה:

2. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נג/א-ב

חמש עשרה מעלות: אמר ליה ר' חיידא לההוא מדרבנן דהוי קמסדור אגדתא קמיה, אמר ליה: שמייע לך הני חמיש עשרה מעלות כננד מי אמרם דוד? אמר ליה: הכי אמר רבבי יוחנן: בשעה שכבה דוד שיתין קפא תהומה ובעי למשטפא עלמא (צ' תהום ורצה לשטוף את העולם), אמר דוד חמיש עשרה מעלות והורדין. אי ה' כי חמיש עשרה מעלות? יורדות מיבעי ליה! אמר ליה: הויאל ואדרתון (מלתא) ה' כי אמר:

בשעה שכבה דוד שיתין קפא תהומה ובעי למשטפא עלמא. אמר דוד: מי איכא זידע אי שרי למכתב שם אחספה ונשדייה בתהומה ומנו? (מי יודע האם מותר לכתוב את שם די על חרס ולהשליכו בתהום כדי שישקוות!) ליכא דקאמר ליה מיד' לא היה שם מי שאמר דבר.

אמר דוד: כל זידע למימר ואני אוינן יחנק בגרונו. נשא אחיתופל קל וחומר בעצמו: ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורהשמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, העשות שלום לכל העולמות כלו על אחת כמה וכמה! אמר ליה: שרי (МОטור).

כתב שם אחספה ושדי לתהומה ונחיתת תהומה שיתסר אלפי גרמיידי (כתב את שם די על חרס ולהשליכו בתהום וירד התהום ש-עשר אלף אמה). כי חזוי דנחת טובה אמר: כמה דמידלי טפי מירטב עלמא! (כשראה שירד הרבה אמר: כמה שמורים התהום יותר רטוב העולם יותר).

אמר חמיש עשרה שירי מעלות ואסקיה חמיסר אלפי גרמיידי ואוקמיה באלפי גרמיידי (אמר חמיש-עשרה שירי מעלה והעליה לתהום חמיש-עשרה אלף אמה והעמידו באלף אמה).

רשוי

בשעה שכבה דוד שיתין - ולא סבירא ליה שמשחת ימי בראשית נבראו, ואי סבירא ליה שמא נתמלאו עפר או צורות, וצריך לכבותן:

3. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מט/א

אמר רבה בר בר חנה אמר רב בי יוחנן: שיתין משחת ימי בראשית נבראו שנאמר: חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן. חמוקי ירכיך - אלו השיתין, כמו חלאים-شمוחלין ויורדין עד התהום, מעשה ידי אמן - זו מעשה ידי אומנותו של הקדוש ברוך הוא.

תנא דבי רבי ישמעאל: בראשית אל תיקרי בראשית אלא ברא שית.

4. מדרש רביה בראשית פרשה ג פסקה ט

(ט) א"ר שמואל ברAMI: מתחלת ברייתו של עולם נתואה הקב"ה לעשות שותפות בתקתונים.

5. תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין דף נב/ב

וכן את מועצתם שבא דוד לחפור תימליוסים של בית המקדש חפר חמש עשר מאהין דאמון ולא אשכח תהומה, ובוסף אשכח חד עציץ ובעא מירמיטיה (חפר חמיש עשרה אלף אמות ולא מצא את התהום), ובוסף מצא חרס ורצה להשליכו-להוציאו. אמר לו : לית את יכול אמר לו החرس : אין אתה יכול. אמר לו למה ? אמר לו דעתה הכא כביש על תהומה (אני כאן כובשת את מי התהום). אמר לו : ומן אימת את הכא (ממתי אתה כאן) ? אמר לו : **מן שעטאת דASHMUNA רחמנא קליה בסיני אני ה' אלהיך רעדת ארעה ושקיעתך, ואני יהיה הכא כביש על תהומה.** (משעה שהשמי ע"י קולו בסיני אני ע"י אלוקיך רעדת הארץ ושקעה ואני נמצא כאן כובשת את התהום).

אע"ג כן לא שמע לי. כיוןADRIMAH - סליק תהומה ובעא מטפה עלמא (אעפ"כ לא שמע לו. כיון שהשליך את החרס עליה התהום ורצה לשוטוף את העולם).

והו אחיתופל קאים תמן אמר : כדין דוד מתחנק ואני מליך (והיה אחיתופל עומד שם). אמר : עכשו דוד נהנק ואני מלך. אמר דוד : מאן דחכם דידע מקימתייה ולא מקיים לייה מי שחכם וידע להעמיד את המים ולא מעמידם) - סופיה מתחנק. אמר (אחיתופל) מהذا אמר ואוקמיה (אמר אחיתופל מה שאמר והעמידם).

התחליל דוד אומר שירה : שיר המעלות - שיר למאה עולות על כל מאה אמה היה אומר שירה.

אע"ג זהה סופה מתחנקה (אע"ג היה סופו של אחיתופל שנחנק – שמואל ב פרק יז/בג).

6. תלמוד בבלי מסכת שבת דף פח/א

דאמר ריש לקיש מאידכביב ויהי ערב ויהי בקר يوم הששי ה"א יתירה למה לי מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם : אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקימים, ואם לאו אני מחזר אתכם לתהו ובתו :

7. שמואל ב פרק טז

(בג) ועתת אחיתופל אשר יעצ בימים בהם פאשך ישאל [איש] בזבר האלים פן כל עצת אחיתופל גם לדוד גם לאבשלום.

8. משנה מסכת אבות פרק ג

(ט) רבינו טניא בן דוסא אומר : כל שיראת חטא זו קוזמת למקומתו חכמתו מתקימת. וכל שחקמתו קוזמת ליראת חטא זו אין חכמתו מתקימת. הוא היה אומר : כל שפעשוי מרביינו מחקמתו חכמתו מתקימת. וכל שחקמתו מרבה מפעשיינו אין חכמתו מתקימת :

2. ניסוך המים ושירי המעלות

1. משנה מסכת ראש השנה פרק א'

(ב) באربעה פרקים העולם נזכר : בפסח על התבואה, בעצרת על פרות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברין לפני בני מרון, שנאמר (תהלים לג) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם, ובחג נדוני על המים :

2. משנה מסכת סוכה פרק ה משנה א'

אמרו : כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימייו :

3. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף ל'ב/ב'

אמר רבי אבהו : אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניו בראש השנה וביום הכפורים ? אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מותים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה?!

4. ויקרא פרק כג'

(לט) אך בשמשה עשר יום לחודש השבעת ימים באספכם את תבואת הארץ תחגגו את חג יהונת שבעת ימים ביום הראשון שפטו וביום השלישי שפטו :
(מ) ולקחוכם לכך ביום ראשון פרי עץ קדר פפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ולמחquetם לפניו ז' אללהיכם שבעת ימים :

דברים פרק טז

(יג) חג השבעת פעשה לך שבעת ימים באספוק מאריך ומיקבך :
(יד) ושמחת במקדש אתה ובנו ובתך ועביך ואםתך ומלאי ומיתום והאלמנה אשר בשעריך : (טו)
שבעת ימים תחג לד' אללהיך במקומך אשר יבחר ד' כי יברךך ד' אללהיך בכל תבואהך ובכל משלחה ז'יך
ויהי לך אד שמה :

א.

5. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז/א'

ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחגיו אמר הקדוש ברוך הוא : נסכו לפני מים בחג
כדי שיתברכו לכם גשמי שנה .

ב.

6. תלמוד ירושלמי מסכת סוכה דף כב/ב'

א"ר יהושע בן לוי : למה נקרא שמה בית שואבה ? **שמש שואבים רוח הקדש על שם**
ושאבתם מים בשון מענייני הישועה .
אמר רבי יונה : יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרה
עליו רוח הקדש **למדך שאינו רוח הקדש** שורה אלא על לב שמחמאי ! והיה
כגון המנגן ותהי עליו רוח אללים .

7. ישעיה פרק יב

(א) ואמרת ביום מהו אוזך ד' כי אנפתק ביב ישוב אפק ותנחמני :
(ב) תפה אל ישועתי אבטח ולא אפקדי כי עזיז זומרת יה ד' זיהי לי לישועה :
(ג) ושבאתם מים בשון מענייני הישועה :
(ד) ואמרתם ביום מהו אוזך ד' קראו בשמו הוזיעו בערים עליילתיו הצעיריו כי נשקב שםו :
(ה) זקרו ידיכי זאת עיטה מדעתו (מודעתו) זו את בכל הארץ :
(ו) צחלי ורדי יושבת ציון כי גדור בקרבך קדוש ישראל :

8. בראשית פרק כט

(א) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם : (ב) וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן
רגשים עלייה כי מנו מבאר מהו נישקו העדרים והאקו גדרה על פה מבאר : (ג) ונאספו שמהם כל העדרים
וגללו את קאנן מעל פה מבאר וחשקו את חצאן וחשיבו את קאנן על פה מבאר למוקמה :

9. מדרש רביה בראשית פרשה ע פסקה ח
ד"א (וירא) והנה באר בשדה - זו ציון, והנה שלשה עדרי צאן - אלו שלשה רגלים, כי מן הבאר היה
ישקו - שמשם היו שואבים רוח הקודש, והaban גזולה - זו שמחת בית השואבה.
אי"ר הושיעא: למה היו קוראים אותן בית השואבה? שמשם היו שואבים רוח הקודש. ונאספו שם
כל העדרים - באים מלבואה חמת ועד נחל מצרים, וגוללו את האבן וגוי - שמשם היו שואבים רוח
הקודש, והשיבו את האבן - מונה לרגל הבא.

10. משנה מסכת סוכה פרק ה

(א) החליל חמשה וששה. זהו החליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא
את יום טוב. אמרו: כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו:
(ב) במצואי يوم טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקין שם תקון גדול. ומנורות
של זהב היו שם, וארבעה ספלים של זהב בראשיהם וארבעה סלמות לכל אחד ואחד,
וארבעה ילדים מפרחי כהנה ובידיהם כדים של שמון של מאה ועשרים לג, שהן מטילים
לכל ספל וספל:

(ג) מבלאי מכנסי כהנים ומהמণינין (הانبטים היישנים) מהן היו מפקיעין, ובהן היו
מדליקין, ולא הייתה חצר בירושים שאינה מאירה מאור בית השואבה:

(ד) חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם באבותות של אור שבידיהם, ואומרים
לפניהן דברי שירות ותשבחות. (תוספות יו"ט: ולא היו עושים אותה עמי הארץ וכל מי שריצה
אלא גдолי חכמי ישראל וראשי ישיבות וסנהדרין וחזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדים
ומספרקים ומנגנים ומשמיחין במקדש ביום חג הסוכות. אבל כל העם האנשים והנשים [כולן] באין
לראות ולשם�ע).

והלויים בכנסיות ובמנזרים ובמצלחות ובಚצורות ובכל שיר بلا מסך, על חמץ
עשורה מעלות היורדות מעוזרת ישראל לעזרת נשים, בגדי חמשה עשר שיר המעלות
שבתהלים, שעליון לוים עומדים בכל שיר ואומרים שירה.

ועמדו שני כהנים בשער העליון (שער ניקור) שיורד מעוזרת ישראל לעזרת נשים, ושתי
חצוצרות בידיהם. קרא הגבר, תקעו והריעו ותקעו. הגיעו למעלה עシリיה, תקעו
והריעו ותקעו. הגיעו לעזרה, תקעו והריעו ותקעו. היו תוקען והולכין, עד שmagיעין
לשער היוצא למזרחה. הגיעו לשער היוצא מזרחה, הפכו פניהן למערב ואמרו: אבותינו
שהיו במקום הזה אחורייהם אל היכל ה' ופניהם קדמה והמה משתחווים קדמה
לשם (ייחזקאל ח/ט-ז), ואנו ליה עניינו. רבי יהודה אומר: היו שונים ואומרים:
אנו ליה, וליה עניינו:

11. משנה מסכת מדות פרק ב

אבא יוסי בן חנן אומר: (שלוש עשרה השתחויות) כנגד שלשה עשר שערים.
שערים דרומיים סמוכים למערב: שער העליון, שער הדלק, שער הבכורות, שער
המים. ולמה נקרא שמו שער המים, שבו מכnisין צלחת של מים של נסוך בחג.

12. שפת אמת ספר ויקרא - לפסח - שנת תרמ"ו

ובמדרשי שם נדבות תניך. אם גשם היא צריכה - נדבות. ואם טל היא צריכה - תניך
אלקיים. ויש לומר כאשר כן הטבע כי הגשם יורד מן השמים והיינו בתשרי שהוא
השכחה עליונה על התחרתונים וצריכה נדבות וחסד ה'. ולכן צריכין להכנייע עצמן
בתשובה ולשפוך לב כמים שזה רמז ניסוך המים הרי אלו כמים הנשפכנים....

12. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נגא

אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל כשהיא שמח שמחת בית השואבה היה נוטל
שמונה אבותות של אויר וזורק אחת ונוטל אחת ונושק את הרცפה וזוקף ואין כל בריה יכולה לעשות כן...
ונעץ שני גודליו בארץ ושותה ונושק את הרცפה וזוקף ואין כל בריה יכולה לעשות כן...
אמר רבי יהושע בן חנניה: כשהיא שמח שמחת בית השואבה לא ראיינו شيئا
בעניינו כיצד? שעה ראשונה תמיד של שחר ממש ל תפלה ממש לקרבן מוסף ממש
لتפלת המוסף ממש לבית המדרש ממש לאכילה ושתיה ממש לתפלת המנחה ממש
لتלמיד של בין העربים מכאן ואילך לשמחת בית השואבה.

13. תוספთא מסכת סוכה פרק ג

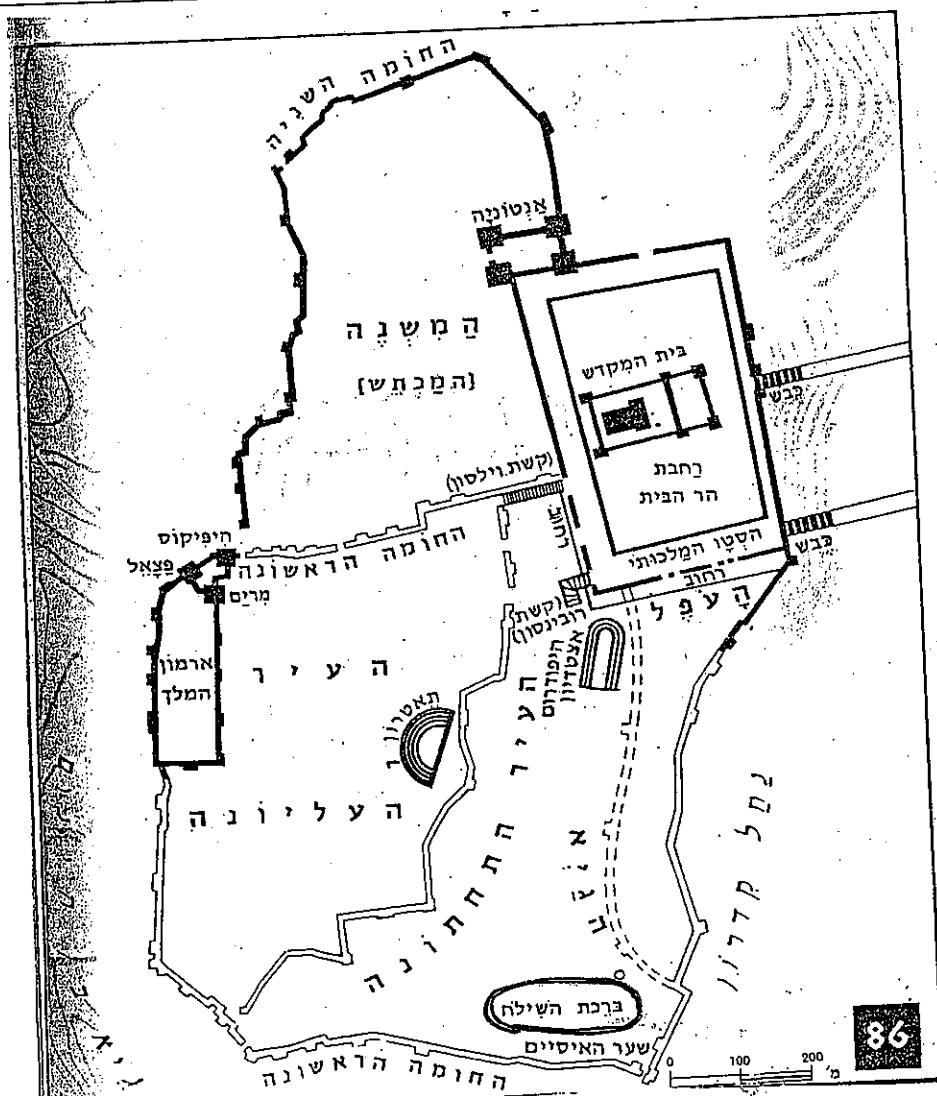
(ד) שני ספליים של כסף היו [בראשו של מזבח] אחד של מים ואחד של יין ...
משבנה שלמה את ההיכל הן יורדים לשית ומקעין אותו ונבלעו בתוכו שנאמר
(במדבר כח/ז) : בקדש השד (נסך שכר לד) - שעשה לו [המקום] שיבלו בקדושה.
רבי יוסי אומר : שית היה נקבע לתהום ...

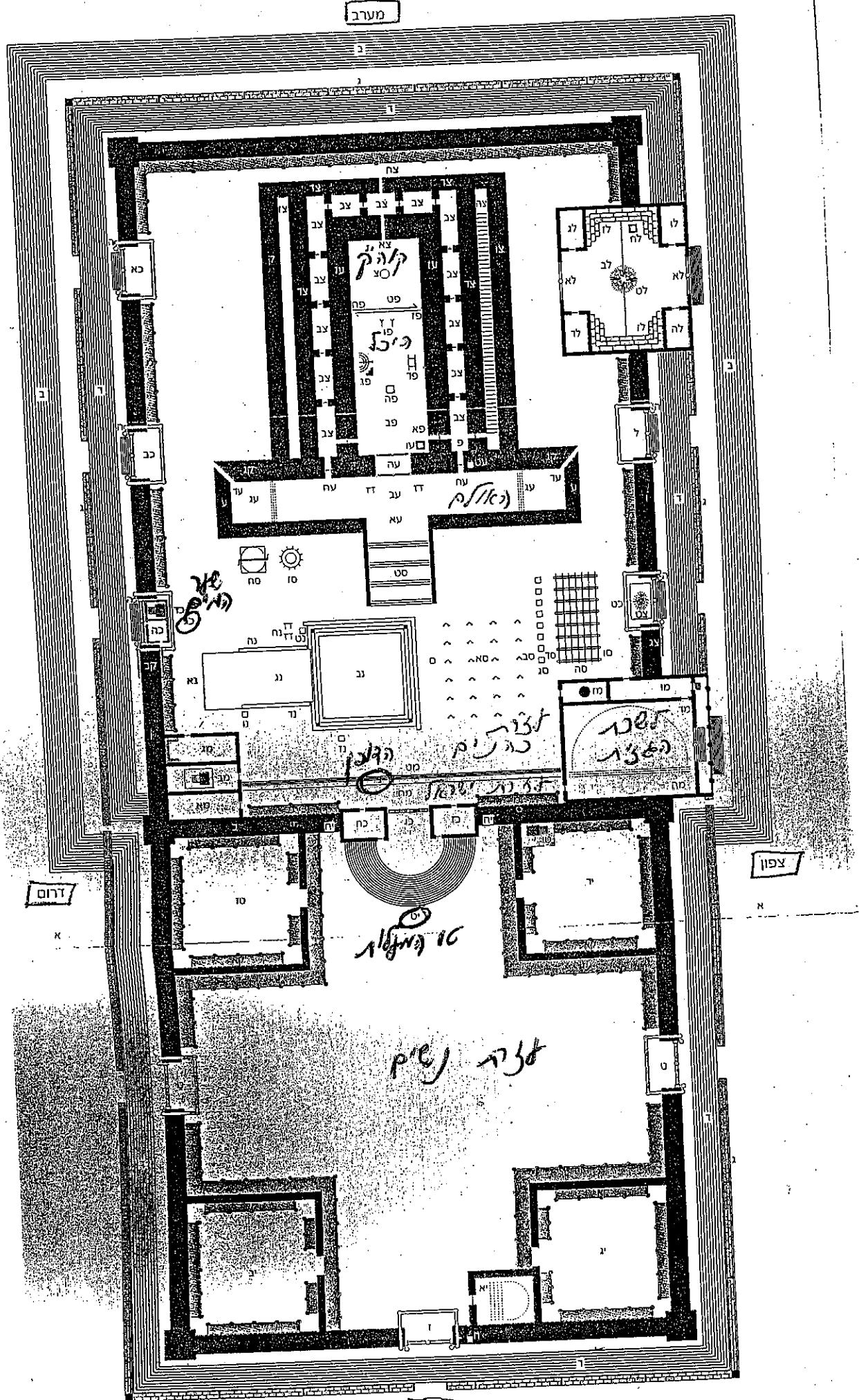
14. תלמוד בבלי מסכת סוכה זט/א

אמר רבבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שיתין מששת ימי בראשית נבראו.

تلמוד בבלי מסכת סוכה דף מלח/ב

גمراא : מנא הני مليי ? אמר רב עינא דאמר קרא (ישעיהו יב/ג) ושאבתס מים בשנון
הנהו תורי מיני חד שמייה שעון וחוד שמייה שמחה .
אמר ליה שעון לשמחה : אנא עדיפנא מיניך דכתיב (ישעיהו לה/ו) שעון ושמחה ישיגו
אמר ליה שעון לשמחה : אנא עדיפנא מיניך דכתיב (אסטר ח/ז) שמחה ושמון ליהודיין
אמר ליה שעון לשמחה : חד יומא שבקוֹן ושוֹיוֹק פְּרוּוֹנָקָא (יום אחד יעוזך ויעשוך
שליח) דכתיב (ישעיהו נה/יב) כי בשמחה תצאו
אמר ליה שעון לשanon : חד יומא שבקוֹן ומלוֹ בְּקָמָא דכתיב ושאבתס מים בשנון
אמר ליה ההוא מינא דשמייה שעון לרבי אביהו : עתידיתו דתמלו לי מים לעלמא דאתיכי
עתידיים אתם שתמלאו לי מים בעוה"ב) דכתיב ושאבתס מים בשנון
אמר ליה : אי הוה כתיב לשנון כדקאמרט, השטא דכתיב בשנון משכיה דזהו גברא
משוין ליה גודא ומליין בהא מיא (עכשו שנאמר ושאבתס מים בשנון – בתוך שעון –
מעורך יעשׂו נאַד של מים ונמלא בו מים) :

3. "וְמַעַן מִבֵּית ד' יֵצָא" המים מהר הבית לעתיד לבוא

א.

1. עמוס פרק ח

- (יא) הנה ימים באים נאם אדני יהוה והשליחתי רעב הארץ לא רעב ללחם ולא אמא למים כי אם לשמע את דברי יהזה: (יב) וגו' מים עד ים ומפארו עד מזרח ישוטטו לבקש את דבר יהזה ולא ימצאו: (יג) ביום פהוּת תתעלפנה הפתולות היפות ומחוררים באמא:

2. זכריה פרק יד

- (א) הנה יום בא לד' וחלק שכלך בקרובך:

- (ו) ויהי בימים ההוא לא יהיה אור יקרות וקפוא: (ז) ויהי יום אחד והוא גזע לד' לא יום ולא קילה והיה לעת ערבית יהיה אור: (ח) ומיה בימים מהוא יצא מים חיים מירושלים חזים אל הים הקדמוני וחזים אל הים האתרון בקץ וטהר יהיה: (ט) ומיה ד' גזע על כל הארץ ביום מהוא יהיה ד' אחד ושם אך:

רש"י לפסוק ח

- (ח) והיה ביום ההוא - כшибקע הר הזיתים מן המורה למערב. יצא מים חיים מירושלים - וילכו למזרחה דרך אותה בקיעה עד הים הקדמוני שהוא למזרחו של עולם קדמה, וחציו יפנה למערב אל ים המערבי הוא המעיין שניבא יואל (פרק ד'יח) ומעין מבית ה' יצא הוא הנחל שניבא (יחזקאל מו) וימד אלף ויעברינו במים וגוי:

3. יואל פרק ד

- (ז) וידעתם כי אני ד' אלתיכם שכנו באיזו בר קשתי והיינה ירושלים קרע וזרים לא יעברו בה עוד: (יח) ומיה בימים מהוא יטפו הקרים אסיס ומגבעות תלכנה מלכ' וכל אפיקי יהוזה ילכו מים ומען מבית ד' יצא והשקה את נחל השיטים:
רש"י: (יח) והשקה את נחל השיטים - כמשמעותו ומשקית מישר שיטים.

דעת מקרא: והשקה את נחל השיטים – לא נתברר היכן הוא ויש אמרים שהוא בהמשכו של נחל קדרון שמש גדים עצים שיטים.

4. יחזקאל פרק מו

- (א) וישבנִי אל פֶתַח הַבַּיִת וְהַבָּת מִים יָצָאִים מִתְחַת מִפְטוֹן הַבַּיִת קָדִימה כִּי פָגִי הַבַּיִת קָדִים וּמִפְּנֵים יָרְדִים מִפְּתַח מִפְּתַח הַבַּיִת סִימְנִית מִגְבָּר לְמִזְבֵּחַ: (ב) וַיֹּאמֶר אֶלְيָהוּ זֶרֶךְ שַׁעַר אֲפֹנָה וַיֹּשִׁבֵּנִי זֶרֶךְ חוץ אֶל שַׁעַר הַחֽוֹזֶק זֶרֶךְ הַפּוֹנֶה קָדִים וְהַגָּה מִינָם קָפְכִים מִן מִפְּתַח סִימְנִית:

- (ג) ביצאת קאייש קדמים וקו בידיו וימד אלף באהמה ויעברני במים מי אפסים: (ד) וימד אלף ויעברני במים ברבים וימד אלף ויעברני מי מתנים: (ה) ונימד אלף נחל אשר לא אוכל לעבר פִי נאו המים מי שחוו נחל אשר לא יעבר: (ו) ונאמר אליו בראותם בון אדים וילכני וישבנִי על שפת הנחל:

(ז) בשובנִי והגעה אל שפת הנחל עצ רב ממד מזה ומזה: (ח) ונאמר אליו הפטים האלה יוצאים אל הגלילה מקדמוניה יזרדו על הארץ ובאו היפה אל היפה ממואדים ונרפאו (ונרפו) המים:

(ט) ומיה כל גוף חיה אשר ישרא אל כל אשר יבוא שם נחלים? חיה ומיה פצעה רכה קאוד כי באו שפה הפטים האלה וירפאו וח' כל אשר יבוא שפה הנחל:

(ו) ומיה עמודו עליו דוגים מעין גדי ועד עין עגלים משוטום לחרמים יהיו למינה מהיה דגנטם בקנת הים הגדול רכה קאוד: (יא) בצתתו יגבאו ולא ירפאו למחל נתנו: (יב) ועל הנחל יעללה על שפטו מזה ומזה כל עץ מאנכל לא יוביל עלהו ולא יתם פריו לחציו יבכו במיימו מוקדש המה יוצאים ומה פריו למאנכל ועלהו לתרופה:

5. תלמוד בבלי מסכת יומא דף עז/ב

אמר רב פנחס משום רב הונא צפורהה :
מעין היוצא מבית קדשי הקדשים בתחילה דומה לקרני חגבים,
 כיוון שהגיעו לפתח היכל נעשה כחוט של שתי,
 כיוון שהגיעו לאולם נעשה כפי פק קטן והיינו דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר
 מים מפכין עתידיין להיות יוצאי מחתת מפטן הבית.
 מכאן ואילך היה מתגבר ועולה עד שmagiu לפתח בית דוד.
 כיוון שmagiu לפתח בית דוד נעשה כנהל שוטף שבו רוחץין זבין וזבות נדות וילדות
 שנאמר (זכריה יג/א) ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד ולישבי ירושלים לחטאת
 ולנדה.

6. זכריה פרק יג

(א) ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית זעיר ולישבי ירושלים לחטאת ולנדה :
מצודות דוד

(א) יהיה מקור נפתח - יהיה נובע מים מחתת מפטן הבית והוא הנחל האמור בנבאות
 יחזקאל והוא המעיין האמור בנבאות יואל והוא מים החיים האמור בסוף הספר.
 בבית דוד - לצורך בית דוד ויושבי ירושלים. לחטאת - לקחת ממן מי חטא לתהזה
 על טמא מותים כי מי חטא צריכים שייהיו מים חיים ונbowים. ולנדה - ר"ל לצורך
 טבילת הנדה.

7. משנה מסכת מדות פרק ב

אבא יוסי בן חנן אומר : (שלוש עשרה השתחויות) כנגד שלשה עשר שערים. שערים
 דרומיים סמוכים למערב : שער העליון, שער הדלק, שער הבכורות, שער המים. ולמה
 נקרא שמו שער המים ? **שבו מכניםין צלוחית של מים של נסוך בחג.**
רבי אליעזר בן יעקב אומר : ובו המים מפכין עתידיין להיות יוצאי מחתת מפטן
 הבית.

8. ספר שם משמו אל חלק המועדים - סוכות שנת תרע"ב

במשנה (מדות טפ"ב) למה נקרא שמו שער המים ? **שבו מכניםין צלוחית של מים של**
 ניסוך בחג. ולכארה יפלא שבשביל זה יהיה שער מיוחד במקדש. ואם היה משתמש גם
 לדברים אחרים למה נקרא שמו דока על זה, כי שם של דבר הוא מהותו של הדבר :
 ונראה דנהה רבי אליעזר בן יהודה שם אמר טעם אחר מפני שבו המים מפכין ועתידיין
 להיות יוצאי מחתת מפטן הבית. והנה מפורש ביחסיאל (מ"ז) שפע הברכה שבמים
 האלו, שאלנות הנטועים על שפת הנחל החדשינו יעשו פירות, וגם בהימים שיפול שם
 מהמים האלו יתרבו הדגים מאד, כי מימי מהמקdashῆ מההו יוצאי, עיי"ש.
 ולא מצינו שתהיה שפע ברכה רבת רק במים שיויצאים מן המקדש. והטעם כי מים
 הם למעלה מכל גון, וזה מורה על מקור ההשפעה טרם באה בכליים שונים. וזה
 מעוררין ישראל בניסוך המים. וזה (ר"ה ט"ז). כדי שייתברכו להם גשמי שנה, לכמ'
 דיקא, שגשמי שנה של ישראל יבואו וימשו ממקור עליון מקור הברכות. וזהו דעת
 הר"ח והתוספות (סוכה מ"ח ע"ב ד"ה מה"מ) שמים לניסוך צריכין דוקא מי מעין
 מטעם זה, שהוא כדי להמשיך מן המקור דוקא. ולזה מכובן להכניס את הצלוחית
 של מים דרך השער, שבו עתידיין המים להיות מפכין וויצאי מחתת מפטן הבית,
 להורות שבאים להמשיך משם דока את שפע הברכה. ותנא קמא ורבי אליעזר בן
 יהודה לא פלגי אהודי שת"ק מודה ג"כ לראב"י שבו עתידיין המים להיות מפכין
 וויצאי, וראב"י מודה לת"ק שבו מכניםין צלוחית של מים בחג, רק פלגי אם השם
 הוא על ההו או על העתיד :

ב.

9. יואל פרק ז

(יח) וְקַיָּה בַּיּוֹם הַהוּא יִטְפּוּ הַחֲרִים עֲסִיס וּמְגֻבּוֹת פְּלִכְנָה חֶלֶב
וְכָל אֲפִיקֵי יְהוָה יָלִכוּ מִים וּמַעַן מִבֵּית ד' יֵצֵא וְהַשְׁקָה אֶת נַחַל הַשְׁטִים:
רשוי

(יח) והשקה את נחל השטים - כמשמעו ומשמעותו.
ומדרשו: **יכפר על עון פעוור**.

10. זכריה פרק יג

(א) בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי מָקוֹר נִפְתֵּח לְבֵית דָּוִד וְלִישְׁבֵי יְרוֹשָׁלָם לְמִחְטָאת וְלִנְזָה:
תרגום יונתן

(א) בַּעֲדָנָה הַהִיא יְהִי אֶלְפָן אֲוֹרִיתָא גָּלִי כְּמַבוּעַ דָּמִינוּ לְבֵית דָּוִד וְלִתְבֵּי יְרוֹשָׁלָם
ואשבוק לחוביו כמא דמדכו במאי אדיותא ובקטם תורה דחטאata:

11. בראשית פרק יג

(י) וַיָּשָׂא לֹוט אֶת עַזְיוֹן וַיַּרְא אֶת בָּל כֶּפֶר הַיּוֹדוֹן כִּי כָלה מִשְׁקָה לְפָנֵי שְׁחָתָה יְהִי שְׁחָתָה אֶת סְדָם וְאֶת עַמְרָה
רשוי
בְּנוּ יְהִי בָּאָרֶץ מִצְרָים בְּאָכָה צָעָר:

(י) כי כלה משקה - ארץ נחלים מים:

לפניהם שחתה ה' את סדום ואת עמורה - היה אותו מישור כגו' ה' - לאילנות:

12. בראשית פרק יט

(כד) וַיְהִי הַמְטִיר עַל סְדָם וְעַל עַמְרָה גָּפָרִית נָאשׁ מְאֹת יְהִי שְׁמָמִים:
(כה) וַיַּחַפֵּךְ אֶת הָעָרִים פָּאֵל וְאֶת בָּל הַכְּפֵר וְאֶת בָּל יִשְׁבֵי הָעָרִים וְאֶמְחַק קָאָדָה:
(כו) וַיַּטְבַּט אֲשָׁתוֹ מַאֲמָרִיו וְתַהֲמִים גַּאֲבִיב מְלָחָה:
אבן עזרא

(כה) וְצִמָּה הָאֲדָמָה - נִשְׁרָפוּ הָאִילָנוֹת:
חזקוני

וְצִמָּה הָאֲדָמָה - אמר רבי יהושע בן לוי: העשו ילקוט אדם מעפורה של טדום ויתן
בעורגה אחרת - אינה צומחת.

13. יחזקאל פרק טז

(מט) הַנִּתְחַדֵּשׁ זֶה קִיה עַוּן סְדָם אֲחֹתָתָךְ גָּאוֹן שְׁבָעָת לְחַם וְשְׁלוֹת הַשְּׁקָט קִיה לָה וְלְבָנוֹתָיה
וְנִזְעַן וְאָבִיוֹן לֹא הַחֲזִיקָה: (ט) וַתַּגְּבֵהָהָנָה וַתַּפְּعַלְתָּהָה תֹּועֶבָה לְפָנֵי וְאָסִיר אַתָּהוּ כַּאֲשֶׁר
רְאִיתִי:

14. ישעיה פרק יא

(א) וַיַּצְאָה חִטֵּר מַגְנָע יְשִׁי וְגַגֵּר מִשְׁרָשָ׊יו יִפְרָה:

(ב) וְגַנְחָה עַלְיוֹן רֹום חַנְהָה רֹום חַקְמָה וּבִינָה רֹום עַזָּה וּבִוּרָה רֹום דָּעַת וְיִראָתָה יְהִי:

(ג) וְנִרְחִיוּ בְּנִירָאתָה יְהִי וְלֹא בְּנִירָאה עַיְיָו יִשְׁפּוֹט וְלֹא לְמִשְׁמָעָ אַגְּנָיו יוֹכִיחַ:

(ד) וַיַּשְׁפַּט בְּאַזְקָדְלִים וְחוֹכְמִים בְּמִישָׁר לְעֹזְזִי אָרֶץ וְהַכָּה אָרֶץ בְּשַׁבְּטָ פִּיו וְבָרוּם שְׁפָטָיו יִמְיִת רְשָׁעָה:

(ה) וְמִיהָ אַזְקָדָעָזָר מַגְנָעִי וְהַאֲמָנוֹתָא אַזְרָעָלָזָר תְּלָאָזָר:

(ו) וְגַר זָאָב עַס קְבָשׂ וְגַנְמָר עַס גְּדִי יְרָבָץ וְעַלְגָּל וְכְפִיר וְמַרְיָא יְחִזְקָו וְגַעַר קְטוֹן נַגְגָּבָם:

(ז) וְפָרָה נַרְבָּה תְּרָעִינָה יְחִזְקָו יְרָבָץ יְלִדְקָו וְאַרְתָּה בְּקָרָא יְאַכְלָתָן:

(ח) וְשַׁעַשְׁעַ יוֹקָעָל חָרְפָּתָן וְעַל מְאֹוֹרָתָן צְפָעָוִי גְּמוּלָי יְדוֹ קִיה:

(ט) לֹא יְגַעַו וְלֹא יְשַׁחְתִּיו בְּכָל חָרְקָדָשִׁי פִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת יְהִי פְּמִים לִים מְכִסִּים:

15. מדרש רבבה בראשית פרשה מא פסקה ז

אמר רבי יצחק: מצאתי דוד עבדי (תהלים פט/כא) - היכן מצאתיו? בסדום.

סוד המעיין הנעלם : על מקורותיו העולמיים של מעיין הגיחון / איל דוידסון

מה בין חמאמ א-שייפה, מעיין הגיחון, ובית המקדש? לדעת כמה חכמי ירושלים וחוקרים היה בין השלושה קשר הדוק וברור

היכן נובעים מימי של מעיין הגיחון? כיוום מקובלת הציבור הדעה שהגיחון, הפועם בלבבה של עיר דוד, נובע מרחק של מטרים ספורים מראשיתה של "נקבת חזקהו". בעבר, כך מתריר, היו קיימות דעות שונגליותן באשר למקור מימי של המעיין הנודע.

כתבים יהודים אחדים מן התקופה העותמאנית עוסקים בקשר, שנראה במבט ראשון תמורה למדי, בין מקורות מעיין הגיחון לבין מקורות מים על הר הבית. וכך, למשל, כתב ר' בצלאל אשכנזי (רבה של ירושלים, 1595-1520 לערך), על מקורם האמתי של מי המעיין :

"יען מסם את מי הנהר העצומים, ובחרו למי השלווח והולכים לאט, אשר מן המקדש מהו יוצאים, פריו למאכל ועלחו לתרופה".

ב밀ים אלו משבח החכם את הציבור, שכח ברוך הקשה אף האמיתית, המשולה למי השילוח, שאמנם הולכים לאט אבל "מן המקדש מהו יוצאים". וכך אפשר להבין שלשיטתו מקורם של מי הגיחון אי שם בהר הבית, סמוך למקוםו של בית המקדש.

מאגני המים באזורי הר הבית

לעומתו ר' יהוסף שווארץ (1804-1865), שחי ופעל בירושלים לפני חישיפת "כתובות השילוח", זיהה אמגמ את "עין גיחון" במקומו הידוע, אך טען, על סמך הכתובים בספר דברי הימים, שמעיין זה אינו ה"גיחון" היחיד, שהרי על חזקהו נאמר ש"סתם את מוצא מי גיחון העליון" (דברי הימים ב, לב ל), ומכאן ש"גיחון התחתון", "יהא אשר יהא, המשיך במלכו הרגיל. שווארץ הוטרד גם מן הביטוי "וישרם למטה מערבה לעיר דוד" (שם), ומסקנתו מביתו זה היהיטה מרוחיק לכת אף יותר: חזקהו לא עסק כלל בעין גיחון הנודע בעיר דוד, אלא במעיין "גיחון העליון", המזרי ממערב לעיר דוד. מעין עליון זה סתם חזקהו, ואט מימי הטה אל תוך העיר ממעברים תח-קרקעים - "מתחת הארץ". דבריו אף הם מבוססים על ההנחה שמתוחת להר הבית מצויה מקור מים כלשהו, שאנו מוכר לנו כיום.

שווארץ "מוכיה" את טענתו בדבר קיומם של שני מעיינות מקבילים באמצעות הדמיון בטעם הרע של מי הגיחון הנובעים בעיר דוד ושל מייהם של בורות שונים בסביבת הר הבית. את אחד מהברות הללו זיהה גם בשם: חמאמ א-שייפה, המשמש לשיטתו "תחנה" של מי המעיין בדרכם מאזור הר הבית אל עיר דוד. טיבת המדען של "הוכחה" מעין זו מפוקף למדי, ואולם ראוי בכל זאת לעין בקשר לשווארץ טרח וערך בין חמאמ א-שייפה לבין עין גיחון.

פירמים, תעלות ומנחרות נסתרות :

סודו של חמאמ א-שייפה

חמאם א-שייפה (מרחץ הרפואה) היה בית מרחץ נודע בירושלים בתקופה העותמאנית. מקומו לצד הדרומי של שוק הכותנה, והוא מרוחק כ-50 מ' מ"שער הכותנה" המוביל להר הבית. לאחר מלחתה שששת הימים חזל החמאם לתפקד. על פי רוב הבויה הנטישה אליו כוים בשער ברזל ובוונן סוחרים מקומיים, ואולם בחודשים האחרונים עוסק הווקף המוסלמי בעבודות בניהו במקום.

מהICON קיבל חמאם זה את מימי? לבארה, מקור מימי דומה לזו של שכנו, חמאמ אלען (מרחץ המעיין), המזוי בצומת הרחובות הגיא והכותנה ברובע המוסלמי. עד כמה שידעינו מגעט, למשל מעודתו של הרופא השווייצרי טיטוס טובלר (במאה ה-19), קיבל חמאמ אלען את מימי מהסתעפות של אמת המים התחתונה, שהובילה מים להר הבית ממעיינות מדרום לירושלים, ושבירה לא הרחק ממנו, ברחוב השלשלת. עדות זו מסבירה גם את שמו של החמאם, הרומו לمعاييرות בהרי חברון שםם הובלו המים באמה לירושלים. ואולם, אין בידינו שום ידיעה הקוסhra את מקורות המים של חמאמ אלען לאלו של חמאמ א-שייפה.

השובה מעניינת במיוחד לשאלת מקור מימי של החמאם אפשר למצוא בדבריו של החוקר הנודע אדואר רובינסון, שביקר בירושלים ב-1838. לדבריו, סיפרו לו מוסלמים מקומיים כי חמאם-א-שיפא קיבל את מימיו מ"מעיין חיים מתחת לחראם א-שרף" (הר הבית). רובינסון היה סקרן מאוד לבודק את החמאם ואת מקורותיו, אך הוא לא ניצל את שעת ה联系 שנדונה לנו, וכשהוחזר למקום בעבר ימים אחדים כבר לא הורשה לרדת ולבחון את הפיר שמתוחה להר הבית, שבתחתיו נבע המעיין האמור, לדברי בני שיחו.

כ-30 שנה לאחר ביקורו של רובינסון, פסע גם החוקר צ'ארלס ווילסון בעקבותיו. ווילסון פעל בירושלים ב-1865 במסגרת המשלחת הבריטית של המהנדסים המלכתיים, והוא הראשון שחקר לעומק את חמאם-א-שיפא. הוא ירד אל הפיר שבהר הבית ומצא שהמים מגיעים אל תחתית הפיר ממערה קטנה המזוויה מדרום לו. בתחום הפיר הבחן בתעלת מוקהה בקשות, המובילה אל חמאם-א-שיפא.

בחמש שנים אחריו, ב-1870, הגיע לירושלים ד"ר תומאס צ'פלין, ששימש רופא של המיסיון הבריטי בעיר והיה רגיש מאוד לבועות התברואה בירושלים, שנגרמו מזוהם ממקורות המים. צ'פלין ירד גם הוא אל הפיר המזכיר, וחקר מחלת נספת, שנמשכה דרומה כ-36 מ', עד שנחשמה במפולת אבני.

בדומה לשוואץ', עסקו גם החוקרים השונים בקשר בין חמאם-א-שיפא לעין גיחון. כמו כן, עסקו ורבים בדמיון בטעם התפל של מי הגיחון ושל מי חמאם-א-שיפא. מסקנותם הייתה שהמים מחללים בשני המקרים דרך גליה אנטפה וחורבות, ואין לומר מכך על קשר מוכחה בין מקורות המים. אך בכל זאת, רובם חיפשו ומצאו נקודות דמיון מסוימות בין שני המקומות. טובלר עסק בדמיון בטמפרטורה של שני האטרים, ואילו ווילסון וצ'ארלס ווון עסכו בדמיון בתופעת ה"גיחות", המשותפת לשני מקורות המים.

האם אכן מצוי מעיין מתחת להר הבית שמננו מגיעים המים לחמאם-א-שיפא? החוקרים השונים שירדו אל תחתית הפיר לא מצאו מעיין נובע, וגם כאשר הבחינו בKİΛוח' מים דקים, שיערו שמדובר בחולול מי גשמי. לעומתם, סברו רובינסון וארטט פיארטוי (הנדס איטלקי בשירות הטורקים, 1854-1866), שמדובר במעיין של ממש.

"פתחות הגואלה" החובאים

קיים של מעיין מים חיים הנובע תחת מקום המקדש נזכר פעמים אחדות גם בהקשרים אחרים. כך למשל העיד ג'יימס בארכלי (זוקר אמריקני, פעל בירושלים בשנים 1855-1857) על שומר כיפת הסלע, שמספר לו על מעיין הנובע בסמוך. מאוחר יותר, ב-1898, קיבל ר' יהיאל מיכל פינס על כך שהסתירו ממנו ידיעה "על דבר המעיין אשר בקע ויצא מבית קה'ק [קדש הקודשים], והגיים עומדים על ידו ומשקימים את מימי לאחינו בני ישראל".

ואולם ידיעות אלו כולן מוזרות למדי. שהרי אם אכן קיים מאו ומעולם מעיין תחת מקום המקדש, אין להניח שלא היה מיוחד לו תפקיד כלשהו בעבודת בית המקדש, או לפחות בתודעה המקדש בبنינו ובחרבונו.

מסורת מרתקת נוספת בדבריו של החיד"א (ר' חיים זוד יוסף אוזלאי, 1724-1806, מחשובי חכמי ירושלים במאה ה-18. בספרו הוא מצטט אגדה ששמע מפי "רבני זקני" העיר, המתארת את בריחתו של ר' חיים ויטאל (1542-1620), רבה של ירושלים בשנת 1588, מפנוי ابو סיףין, המושל העותמאני של ירושלים, שנודע כעריץ ומתקבל סודתי ליהודים ולנוצרים. ابو סיףין דרש מרבי חיים ויטאל לגלות את מקומו העולם של מעיין הגיחון, שנסתם בידי חזקיה. לפי האגדה, לא הסכים ר' חיים ויטאל לגלות את הסוד, וברח מירושלים. למפרע הבהיר לו רבו האר"ג, שהוא החמוץ הוזמן נדירה, מכיוון שכמוך הגיחון הנסתה, טמונה גם המפתחות לגואלה ...

לאחר ציטוט האגדה פונה החיד"א לעסוק בויהי מעיין הגיחון. לשם כך הוא מצטט מדברי ר' משה בן חביב, שהיה רבה של ירושלים במאה ה-17 (1654 -

זה מזוהה גם הוא את מקורותיו הסתומים של מעיין הגיחון בחמאם א-שייפה. לפי שיטת זו, לו היה ר' חיים ויטאל גענה לזרישתו של השלט, היה פונה לחמאם זה וחושף את המעיין המספק לו את מימיו. בין השורות מתברר שגם לדעתו של החיד"א ישנו קשר הדוק בין המעיין המצוי תחת הר הבית, שמננו ניזון חמאמ א-שייפה, לבין נבייתו של מעיין הגיחון המוכר.

בין מציאות למסורת

כיצד ניתן להבין את משמעותן של מסורות אלו?

במקורות היהודיים נזכר מעיין הנובע בהר הבית בהקשרים סמליים ואוטופיים, ולא כקביעה מציאותית. כך למשל יש להבין את נבאותו של יחזקאל, המנבא "והנה מים יצאים מתחת מפתח הבית קדימה" (חזקאל מו א). נבואה זו אינה קביעה ריאלית-היסטוריה, כי אם חזון נבואה. התיחסות דומה לבושא מופיעת בשלתי ימי בית המקדש השני. לצעת ר' אליעזר בן יעקב במסכת מידות (ב,ו), נקרא "שער המים" בבית המקדש על שם שמןנו "המים מפכים ועתיזין להיות יוצאים מתחת מפתח הבית",

גם רבינו נתנאל בכרך (מקובל אשכנזי בן המאה ה-17), בספר הקבלה "עמק המלך", מצטט מסורת קודמתה שהייתה בידו, ולפיה: "ובעת ההיא יצא נהר גדול מבית קדושים, ששמו גיחון, וישטוּ [...]". מקור זה מעניין במיוחד, מאחר שהוא מזוהה בין אותו מקור מים עתידי וקסום בהר הבית לבין מעיין הגיחון.

אמנם, אם אכן מדובר על נבאות עתידיות וסמליות, אין כל טעם לחפש מעיין זה בשטח. ואולם, מסורות אלו מבהירות היבט את הקשר בין הגאולוגיה העתידית לבין זיהוי מקור המים הנעלם, באגדה הקדומה על בריחתו מן העיר של ר' חיים ויטאל.

האם אכן ישנו גם בסיס מציאותי למסורת אלו, הקשורות בין מעיין הגיחון למעיין כלשהו המצוי מתחת הר הבית?

בשנת 2001 זוהמו קשות מי הגיחון. לאחר חיפוש ממושך אחר מקור הזיהום, הסתבר שקו ביוב שהhaftופציג מצפון לעיר העתיקה בסמוך למוזיאון רוקפלר הוא מקור הזיהום. אירוע זה מוכיח, לכורה, שמעיין הגיחון ניזון גם ממים שמקורם מצפון לעיר דוד, על רכס הר הבית. מי הגשמי מחללים אל הרכס זה, נישאים על גבי שכבות סלע אטיומות, ומוצאים את נקודת היציאה (ה"גיחה") שליהם בגיחון. עבודות אלו מתאימות לפחות למסורת על מקורו העולום של הגיחון בהר הבית או בסביבותיו. בהחלטת יתכן שהמסורת הקדומה בירושלים הכירו מציאות זו והעניקו לה (בדרךים שונות) משמעות נסתרת ומינוחות במין.

4. דוד נעים זמירות ישראל

1. מים במזמור תהילים:

- א. תיאור ממשי: ניסים על המים: קריית ים סוף (פרק עז, עח, קו, קיד), הוצאת המים מהסלע (פרק עח, קה), ותיאור הבריאה של היום השני (פרק כד).
- ב. תיאור מטאפורי: *לחיוב - מים כסמל למעמד הצדיק (פרק א – והיה כען שתול על פלגי מים), לערגת המשורר לקב"ה (מב-כאל תערוג, סג- צמאה לך נפש) ולגאותה (קכו-כאפיקים בנגב)
- * לשילוח - המים כסמל לצרות:

תהלים פרק יח

(יז) ישלח מפזרום ?קחני ימשני מפמי רביים:
(יח) נאילני מאיבי עז ומשנאיכי כי אמץו מפמי:
מצוות דוד

(יז) (ימשני) ממים רבים - רוזפי הרבים השוטפים כמוים:

תהלים פרק לב

(ו) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא גינוו:
רשוי

רק לשטף מים רבים אשר לא גינוו אליו - שלא יכול ביד האומות שהם כמוים שוטפים וכן מצינו שהתפלל דוד על זאת ואמר נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמייו וביד אדם אל אפולה (שמואל ב כ"ד):

תהלים פרק מב

(ח) תהום אל תהום קורא לקול צנוריך כל משבריך וגליך עלי עברו:
רשוי

התהום אל התהום קורא - צרה קוראה לחברתה. لكול צנוריך - טישקנאליש בלעוז, המקלחים עלי פורענות כמים שוטפים עד כי כל משבריך וגליך עלי עברו. משבריך לשון גליים על שהים גלו עולמים למעלה ומשתרבים ונופלים:

תהלים פרק סט

(א) למנצחים על שושנים לדוד:

(ב) הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש:

(ג) טבעתי ביוון מצולה ולאין מעמד באתי בעמקי מים ושבלת שפטני:

(ד) נגעתי בקראי נחר גרוני כלו עיני מיתל לאלה:

(ה) רבו משערות ראי שנאי חנוך עצמו מצמיטי איבי שקר אשר לא גזלתني אז אשיב:
מצוות דוד

(ב) עד נש - המשיל עומק הצרות למים שוטפים הבאים עד הצואר והנפש קרובה לצאת:

(ג) בעמקי מים - ר' לה הנה הבא במים עומקים הוא מסוכן אף אם אינם רוזפים ושוטפים, והבא במים שוטפים הוא מסוכן אף אם לא בא במקום העמוק, ומכל שכן הבא במים שוטפים ובמקום העמוק שהוא מסוכן ביותר וכן בא עלי צורות כפותות ומצירות:

תהלים פרק סט

(טו) נאילני מפיט ואל אטבעה אנטלה משנאיכי ומפעמקי מים:

(טו) אל תשפטני שבلت מים ואל תבלعني מצולה ואל תאטר עלי באר פיהם:

2. תהילים פרק כד

(א) שיר המעלות לדוד

לولي ד' שהיה לנו יאמר נא ישראל:

(ב) לولي ד' שהיה לנו בקום עליינו אדים:

(ג) ازיז חיים בלענו בחירות אפס בנו:

(ד) ازיז הרים שטפונו נחלה עבר על נפשנו:

(ה) ازיז עבר על נפשנו הרים היוזנים:

(ו) ברוך ד' שלא נתנו טרף לשיניהם:

(ז) נפשנו כצפור נמלטה מפח יווקשים הפח נשבר ונאנחנו נמלטנו:

(ח) עזרנו בשם ד' עשה שמים הארץ:

3. מלביים על תהילים פרק כד פסוק א - חלק באור העני

ספר איך חסד ה' הצלם משני מיini האויבים: אויבי הגוף ואובי הנפש.

לולי ה' - ר'יל שני דברים היה לנו למעוז, א] מה שאחנו היו לה, ב] מה שה' היה לנו. ר'יל התנאי האחד לתשועתינו היה מה שאחנו נשבנו בכל לב על ה' ולא שכחנו שמו ותורתו, ועל זה אמר לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל - לו לא מה שאחנו אמרנו שה' לנו ובתנו בו.

ב] התנאי השני מה שעלה ידי כך באמות היה ה' לנו, ועל זה אמר לולי ה' שהיה לנו.

4. מדרש תהילים מזמור קיד

אמר רבי אבון בשם רבי סימון: מהו (גוי) מקרוב גוי? שהיה מובלעת בתוך מעיהם שנאמר (תהלים קד/ג) חיים בלוינו. ואם לחץ אדם לומר? (והרי) איןנו מזכיר מצרים באותו עניין? הרי הוא אומר (תהלים קד/ב) לولي ה' שהיה לנו בקום עליינו אדם ואין אדם אלא מצרים שנאמר (ישעה לא, ג) ומזכירים אדם ולא אל.

דברים פרק ד/لد: אז תקנחת אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרוב גוי במלאת אותות ובמופתים ובמלכחה ובזיד תקנחת ובקורע גתויה ובמוראים גולים בכל אשר אלה לכם ד' אליהם במצרים לעיינך:

ישעה פרק לא/א: חזי פלצ'ים מצרים לעזרה על סוקים ישענו ניבטו על רכב פ' רב ועל פרושים כי עצמו קמאן ולא שעו על קדווש ישראל ואת ד' לא דרש... ג) ומזכירים אדים ולא אל וטושיקם בשור ולא רום וד' נטה יוז ולכש עוזר ונפל עזיר וינחקו בלבם? נילו:

5. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יא/א

רב נחמן בר יצחק פתח לה פתחה לה פרשתא מהכא (רש"י): כשהיה רוצה לדרוש בעניין איגרת הפורים היה מתחילה לדרוש ממקרא זה: שיר המעלות לولي ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל לولي ה' שהיה לנו בקום עליינו אדים - אדם ולא מלך. (רש"י: אדם ולא מלך - זה המן).

6. תרגום יונטו על תהילים פרק כד פסוק א

שירא דאתאמר על מסוקין דתהומה על דוד אלולי ד' דזהה בסעדנא יימרוון כדון ישראל:

תהלים פרק נה

(יג) כי לא אויב יחרפני ואשא לא משנאי עלי הגzikיל ואסטטר ממנו:

(רש"י): פוטר אותו דונש בעניין אחר וזה פתרונו: כי לא אויב יחרפני ואשא חרפטו ולא משנאי עלי הגzikil ואסטטר ממנו, כי אם אלופי ומידעי אשר ייחדיו נמתיק סוד בית אלחים נהליך ברגש, וחדבר הזה ידוע כי האדם קשה עליו חרפת האויב מחרפת האויב וגם יכול להסתור מאיבו ולא יוכל להסתור מאוחבו בהגידו לו את כל לבו). (יד) ואתה אנוש בערכyi אלופי ומידעי:

(טו) אשר יחזקו נמתיק סוד בית אלחים נהליך ברגש:

5. "שִׁיחָה וַיְהֵא מִזְמָר לִפְנֵיךְ"

א.

1. תלמוד בבל מסכת ברכות זב' י/א

אמר רבי יוחנן משומס רבי שמעון בן יוחאי: Mai d'ktib p'ha p'tachah b'hokma v'torah chad ul leshona? Cnagd mi amar shelma m'kra zo? La amru ala cnagd do' avivo sh'dr b'hamshe ulamim v'amr shira.

dr b'mui amo v'amr shira shana'ar (tahilim k/g/a): בָּרוּכִי נֶפְשִׁי אַתְּ דִ' וְכֹל קָרְבִּי אַתְּ שֶׁם קְרָשׁוּ.

יצא לאoir ha'olom v'nstal b'co'evim v'molot v'amr shira shana'ar (tahilim k/g/c/b): בָּרוּכִי ד' פָּלָאכִיו גָּבְרִי כְּמַעֲשֵׂי דָּבָרֶוּ לְשָׁמַעַ בְּקָול דָּבָרֶוּ: בָּרוּכִי ד' כָּל צָבָאיו (מִשְׁרָתָיו עָשָׂיו רצונу: בָּרוּכִי ד' כָּל מַעֲשֵׂיו בְּכָל מִקְמוֹת מִמְשֻׁלְתָו בָּרוּכִי נֶפְשִׁי אַתְּ ד').

ינק משדי amo v'nstal b'didah v'amr shira shana'ar (tahilim k/g/b): בָּרוּכִי נֶפְשִׁי אַתְּ ד' v'al t'shabhi k'l g'moloi. Maii kl g'molio? Amr rbi abho sh'usa la d'zim b'makom b'inya ...

ra'ah b'meflatnu shel reshuyim v'amr shira shana'ar (tahilim k/d/lh): יְפָמוּ מְפָאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אַיִם בָּרוּכִי נֶפְשִׁי אַתְּ ד' הַלְלוּיה.

nstal b'yom hamittah v'amr shira shana'ar (tahilim k/d/a): בָּרוּכִי נֶפְשִׁי אַתְּ ד' ד' אֱלֹהִי geduf' m'ad hoz v'ha'dar l'k'shet. Maii meshmu dal yom hamittah na'amer? Amr rba br shi'la: misipa da'uni'a d'ktib: tsatir pnik y'halon tosf' rochim y'gou'nu v'go.

2. שפת אמת ספר ויקרא - לפסח - שנת תרנ"ד

ו פירוש שירה הוא התיאشيرות. כי כל מעשה מצרים היה שיתקנו בני' העקמומיות שנעשה ע"י חטא הראשון. כי האלקים עשו האדם ישר, רק ע"י החטא נתערבו העולמות. ורצה הקב"ה לזכות את ישראל להישיר העולם ע"י בני'.

זה שנאמר נכון בסא' מא' - שנטישבה בסא' ע"י השירה שאמרו בני'. וזה שנאמר לשון עד' - ישיר - שעתה התחיל בחינת השיר שהיה מוכן לבני' שנקראו עדים כמ"ש עם זו יצתרתי כו' תחלתי יספרו. וככתוב להגד כי ישר ה' צורי זה עיקר העדות של בני' כמ"ש במא':

3. ילקוט שמעוני בראשית - פרק ה - רמז מא

והיינו דאמר ריש לקיש Maii d'ktib zo sef' tolidot adam? מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשי וכו' ...

העיר לפניו כל הדורות. הראהו דוד חיקוקין לו ג' שעות. אמר לפניו: רבונו של עולם לא תהא תקנה זהה? אמר: כך עלתה במחשבה לפני. א"ל: כמה שני חייו א"ל:

אלף שנים. א"ל: יש מתנה ברקיע א"ל חhn. א"ל: ע' שנים משנותיה יהיו למזל זה. מה עשה אדם? הביא את השטר וכותב עליו שטר מתנה וחותם עליו הקב"ה ומטרונו ואדם.

אמר אדם: רבונו של עולם! יפונות זו מלכות וזרירות הלו - נתוננות לו במתנה ע' שנה שיחיה ויהא מזמר לפניך וזה שאמר הכתוב הנה באתי במגלה ספר כתוב עלי.

4. שפת אמת ספר ויקרא - לפסח - שנת תרמ"ד

במדרש א' ישיר פ'ha p'tachah b'hokma co' mishnabera adam la matinu mi shi'amr shira. ומקשין halia aita' camha shirot h'yo? adam ha'roshon amr shira ch'shantekbel batshuba v'co.

bi'zitiat mazrim amro shira d'ktib cilil hakdash chg co'. ak la matinu amr ha'midresh -

shala' nasha mala'ha shirot prasha bat'ora ldorot. shira zo nasha ldorot cm'mish v'iamro la'amer. ze shana'ar v'torah chad ul leshona - sh'machatz she'usa ha'shi'yt umehem

ushao shira ldorot. sh'ibol'in b'kol yom le'mzoo arava ba'alha hozrim l'ken taknu la'omero b'kol yom. v'shironot achrim h'yo be'pet. v'ken y'z'm ha'rosh ba'pet cm'mish v'atam la'atzav ai'sh

mefach bi'to co'. abel ki'us ha'rosh ba'pet v'sh'ar ha'shira ldorot:

ב. על מים ושירה

5. הרב רפאל משה לוריא - בית גנזי על פרשת בשלח עמי תלת

אמירת שירה על ניסים שנעשו לכל ישראל מצינו בשלושה מקומות: הראשון על קריעת ים סוף, השני שירת הבאר בעת הנס של פרוסום הרגיט האמוראים שהתחבאו במערות כפי שמובא בחו"ל, והשלישי שירת דברה בנצחון סיסרא. ובכולם מצינו צד השווה שנאמר על נס שנעשה בימים... ולאורה משמע שرك בנס הקשור עם המים אמרו שירה, ומאותו הטעם לא מצינו באבות הקדושים ובאים הראשון שאמרו שירה על הצלתם וכמו שמובא במדרש שהקב"ה אמר לאלו אני מצפה ועד עתה לא אמרו לפני שירה, וזה משומש עיקר השירה היא על הנס שנעשה ויש לו שייכות עם המים.

6. מדרש רביה שמות פרשה כג פסקה ד

ד"א איז ישיר משה - הה"ד (משליל לא) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. מיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו ישראל על הים לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל.

ברא אדם הראשון ולא אמר שירה, הצל אברהם מכבשן האש ומון המלכים ולא אמר שירה, וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה, וכן יעקב מן המלך ומון עשו ומון אנשי שכם ולא אמר שירה. ביוון שבאו ישראל לים ונקרע להם מיד אמרו שירה לפני הקב"ה שנאמר איז ישיר משה ובני ישראל הוי פיה פתחה בחכמה.
אמר הקב"ה לאלו הייתי מצפה.

7. בית גנזי פרשת בשלח עמי תלת

כל עוד他们会 במצרים וראו את היד החזקה, את תגברות הדינין לא שרו שירה על מפלת האויבים אבל עתה שרו על ראיית כבוד ד' שהוא אשר הכה את המצריים...
באופן שמבואר שرك על בחינת הארץ נאמרה שירה, אבל על דין הגבורות לא נאמרה שירה.

זה הטעם גם שככל אלו שעה ד' להם ניסים לא אמרו שירה משומש זהה בא בדרך הגבורות (הדין) ורק עכשו התחיל דין מחוודש של הארץ אוור הקדשה שעל ידי זה נכוונים כוחות הטומאה. ואל זה נתכוון הקב"ה באמרו למשה רבינו ע"ה וארא אל האבות בא-ל-ידי ושמי ד' לא נודעתי להם. שדי הוא בחינת הגבורות להכנייע האויבים שלהם אבלשמי ד' – שם ה-ו-י-ה – להכנייע הרע על ידי אורות הקדשה – לא נודעתי להם, והכוונה הייתה על קריעת ים סוף שבא בדרך זה.

8. ילקוט שמעוני שמות – פרק יד – רמז רלג

אמר רבי שמואל בר נחמני מי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה? בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה אמר להם הקב"ה מעשה ידי טובעים ביום ואותם אומרים שירה לפני.

9. שפת אמת ספר שמות – פרשת בשלח – שנת [תרל"ג]

...ושירה היא אחר התוישרות לב האדם. וכן שמעתי מאדמוני א"ז זיל ולישרי לב שמחה שע"י ישרת הלב בא שמחה. ואחר שנגאלו מכל אשר עבר עליהם, ונתיישר להם דרך הש"י, והבינו מה שנגאלו אותם הש"י מתחילה ועד סוף. וזה לשון שירה כמו שור שהוא קו הימן [וכו בניגון] שמתאחד עלייה וירידה ונקרא שירה.

10. שפת אמת ספר ויקרא – לפסח – שנת [תרל"מ]

וז ישיר ... כי שירה הוא דבוקות והשתלשות מדריגת אחר מדריגת והתחל שירה והשתלשות זה בקריעת ים סוף. וכך היא עומדת ונגמרה מדור עד לעתיד שיהיה שירה שלימה. لكن אומרים השירה בכל יום. ולא הארץ שירת ים זה כיום השני וכך הולכת ונגמרת מיום ליום כנ"ל:

תפירות לגשם

במסכת תענית

I

א. פתיחה: גשמיים שנעשו צימוקין

ב. נקדים מן בן גוריון

I

א. פתיחה: גשמי שנעשו צימוקין

ב. נקדימון בן גוריון

וועכשו ירדן גשים ? ! נכנס לבית המרוחץ בשמחה על סוכם הכסף הגדול שהוא עומר לכבול. עד שהארון נכנס בשמחתו לבית המרוחץ נקדימון נכנס טסימה ממס קולטן זכריע וולרט, *פלייטיג'ל בענין. כי גראין: נקדימון בן גוריון הא דאמאן... אוניא אחיל אהיל — מהן מלמלת יהוטע (יוטע) ג' לבת המקדש כשהוא עצוב. מתעטף בטלתו. ועמד בתפללה. אמר לפניו: רבונו של עולם ! גלווי וידוע לפפרק שלא לבבורי עשייה, ולא לכבוד בית אבא העשיתי, אלא לבבוך עשייה, שיזום מזיוין לעולוי רגלים. מייד נתקשרו שמים בעקבם, וירדו גשים כה רבים עד שנתמלאו שמי. עשרה מעינות מים והותירו. עד שיצא אדון מבית המרוחץ נקדימון בן גוריון יצא נחתען ועמד בתקפה, אמר לפניו: רבונו של עולם ! גליי לך קלהה — חקלע קלה, פליי דכמיע עעל עיל חומם גומטי וועל ער למם גל' גומנייל" — ציינס לקללה, חומם צימער עליי — רוג נקסיס צימערן חומם קלהה. ועם כל תמריר צמקלקlein חומם קלהה. ועם כל תמריר — מין גומס ווין חומלה גדייל. איך אלר גל' ממיטר עלה" מוקטן גדרנן על השנתה לאו שיתים עשותה מעיניות מים והותירו. עד שיצא אדון מבית המרוחץ נקדימון בן גוריון יצא מבית מליטס ה' יט) "קאה עט קטעה נכא עט וויל מאיס".

תומס פון

קוזהה – כמו "מקדר בחורים" (יעירובן נח, א) – כלומר: שמןב הרקיע זיריפטי – פירוש: סדרויטין ושותרי הום גמבל

לפניו: רבונו של עולם: הורע שיש לך אהובים בעולם! מיד נתפזרו העבים
זורחה חמלה. באחתה שעה אמר לו קאדון: אילו לא נקדרה חמלה – היה לי
אתה חוץ מה עלייך שאציא מטה מעותך. פנה: לא נקדימון שלו, אלא בניי שלו,
לפחות נקרא שלו נקדימון – שנkdirה חמלה בעבורך. פנו רבנן: שלשה
נקדרה להם חמלה בעבורן: משה, יהושע, ונקדימון בן גוריון. בשלם נקדימון
בן גוריון – גמרא. יהושע נמי – קרא, דכתיב "ונידם המש וירוח עמד" וגוו.
אללא משה מגלי? – אמר רב אלעזר: אתיא "אחל" "אחל". כתיב הכא "אחל
פת פחרך" וכתיב הטעם "אחל גדרך". רב שמואל בר נחמני אמר: אתיא "תת"
תת: כתיב הכא "אחל פת פחרך" וכתיב הטעם "באים פת ה' את האמרי". רב
ויתן אמר: אתיא מגופיה דקרה: אשר ישמעון שמעך ורגנו וחלו מפניה

א “זֹכֶן עִיר שְׁלָא יַרְדוּ עַלְיהָ גְּשָׁמִים כֹּו”. אמר רב יהונתן אמר רב: וְשִׁפְתִּין לְבָלֵד – אַיִלְמִי רְגֹזֶן וְחַלוּ מְפִינִיך – בְּשֻׁעָה שְׁנַקְדַּמָּה לוּ חֲמָה לְמַשָּׁה.

הוועש היי גם אצל משה. ר' שמואל בר נחמני אמר: אהיא נבא למלך הדבר מגורה שהוותה "יחת", כתיב הכא נאמר בלאו "אחל חת פחדך" (דברים ב, כה) וכתיב הותם נאמר שטן "ביווט חת ה' אהיה האמר... שם בגבעון דום" (יהושע י, י). ר' יוחנן אמר: אתה מוגפה דקרא ונبا למלך הדבר. מוגפו של המגרא שנאמר במשה "אחל חת פחדך ויראתך על פci

ג. שניינו במשנה בענין עיר אוחה שלא ירדן עליה גשמיים אף שירדו במקומות אחרים, והבאונו את הכתוב "וזמתורי על עיר אחת ועל אוחה לא אמיטר" (עמום ג. ז)

ו-אאה בברותם (בעי') שסבירא שאן מדבר אין בטוני מהלו של העולם. אלא שאור החמא מזורמותו: שההגמון נכנס למרחץ וודק באשר אין לאחרים אף מים לשוטר. להליפת מושגוןין עוזרים: "תובע" את דורות המתים, אף כבוכמן אין הדריך חלק מן הסכטם.

א' שירם
ק גוריון
ט מושקוביטש נודר כהה
קן הביתה השניה. יתכן
ברם בכחמו של
שםו העברי היה בפי
סוכן) והה לא (כפי
א אז, כמו אצל מלכי
(מס' טהria, ימי, שמו
לוד דיו ווילן תלר
א' עאלען.

ט' ט' ט'

חוני המעהל II

تلמוד ירושלמי מסכת תענית דף טז/א

הלכה ט: מתנייתין: על כל צרה שלא תבוא על הציבור מתריעין עליה חוץ מרוב גשמיים.

מעשה שאמרו לחוני המעהל התפלל שירדו גשמיים. אמר להן צאו והכנסו תנורי פסחים בשבייל שלא ימכו, והתפלל ולא. ירדו גשמיים. עג עוגה ועמד בתוכה ואמר: רבש"ע בגין שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפנק נשבע אני בשמק הגדול שאיני זו מיקן עד שתרחש על בגין. התחיל הגשמי מנטפין אמר לא כך שאלתי אלא גשמי ברורות שיחין ומערות. ירדו בזעף אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה, ירדו כתיקון עד שעלו ישראל מירושלם להר הבית מפני הגשמיים. אמרו לו כשם שנתפלلت עליהם שירדו כך התפלל שיילכו להם אמר להן צאו וראו אם נמחית אבן הטועים...
ונתפלל ולא ירדו גשמיים - אמר רבי יוסי כי רבי בון שלא בא בענות.

מלחים א פרק י

(א) ויאמר אליהם התשבי מתשבי גלעד אל אחאב מי יהוה אלהי ישראל אשר עמדת
לפנינו אם יהיה משנים האלה טל ומטר כי אם לפידבר:

שניהם, צוין שקדומים, אפרסקים ורומניים — ונחנן לו. ועליך הכתוב אומר "שם אביך ואםך ותגל יולדתך" (משליל כג': כה). חנו רבען: מה שלחו בני לשכת הגזירות (אנשי הסנהדרין הגדולה) לחוני המגביל: עליך הכתוב אומר "ותגדר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אורה. כי השפלה והאמר גנה ושה עיניהם ישיע". ימלט اي נקי ומולט בכור כפיך" (איוב כב: כה — ל) "ותגדר אמר" — אתה גורת מלמתה, החודוש ברוך הרוח מקיים אמרך מלמעליה. "ועל דרכיך נגה אורה" — דרך שהה אף הארಥ בתפלתו. "כי השפלו והאמר גונה" — דור שהיה שפל הגבומו בתפלתו, יושב עיניהם יושע — דור ששח שחייה בפוך בעוננו — הושעתו בתפלתו. "ימלט اي נקי" — דור שלא היה נקי מלתו. בתפלתו, "וגומלט בכור כפיך" — מלתו במעשה יידך הבוריין (ונקיות).

ב ב' כין שהוכנו מעשה בחומר המגול.
מספרים עליי דבר אחר: אמר ר' יוחנן,
כל ימי של אותו צדיק חווין, היה
מצטער בחבונתו של מקרא זה, שונאר
שיר המעלוות בשוב ה' את שיבת
צין הינו כהולמים" (זהלים קכח, א)
אמר: מי איכא דנימ שבעין שנין
בחלמא וזהם יש כי ישן שבעין שנין
בחולמו ואיך אפשר לדמות את גלות בבל
שהיה שבעים שנה לאלום? יומא חד
זהה אזל באורח חזיה לההיא גברא
דיזהו נטע הורכא ניט איז אזל גודז
אה אדים אחד שנענען הרובן, אמר ליה:
לאי נעד כמה שנין טעין נאזו זי זה נעד
בכמה שניות טוען פירוזה? אמר ליה: עד
שבעין שנין נעד שבניות שנין. אמר ליה:
שיטיאן לך דחיית שביען שנין נפושט
ך שאותה די שבניות שנין שאחה נטען את
הארה לאבדן, אמר ליה: לאבדן?

הען / ניגוד ממו? אמר ליה האי
רבנן: עלמא בחורבא אשכחנה, כי
היבוי דשטלוי לי אבוחתי — שטל נמי^ד
לבראי זאמר לו, אדים זה: כלומר און,
שוגב מל' חורבון פטאיין, כפ' שטולו לי
אכזחי ס' שטול און ס' לבני. יתיב קא
ס'יך ריפחא אהא ליה שינטא, נים
וישב אכל פיתון, באה לו שינה, וווען.
אהדרא ליה משוניאא, איכיסי מעニア,
ויגים שביעין שנין זהקיפה אווחו שנ' סלען,
וועגען מן העין יישן זבעניעש שנחן. כי קט
חזיזה לההוא גברא דהוה קא מלקט
מיציגו (vacash קט רואה אדים אחד שמלקט
סעה, מן החורבון) אמר ליה: את הווא
דשתאלתהי (אתה הווא שטולין אווחו את
הען הזה? אמר ליה: בר ברייה אונא נו
בונו אונ. אמר ליה: שמע מינה דנימוי
שביעין שנין זומצא בכואו שירשניע שבעינ
שענץ הוז אלחומרה דאָזַרְילְדָא ליה
דרמבי דרמבי זורהא אונ' חמורו שנגרדו גה
מנזרדים מודרים של חמורין) באחון שנים
טהראות. אול לביחיה ובלגד לריבת ארא
טיהר, נון טרי

מקובל: או הברותא או מיתורא (או קבורה או מיתר) שארט שאן לו כל חביבה מיניה לו אנטישמיות.

באשר לסייעו זה מטפסים גם על צאצאיו של חוני שהיה גדור לזכרם. מסופו, **אבא חלקה בר בריה** בן בון דוחנין המangel הויה, וכי מצטריךعلمא למיטרא משרדי רבן לבבה, ובמי רחמי, ואתי מיטרא וכשהיה ציריך השולג לגשש היו שוגאות חכמים אליו והוא מבאש והומיט בא הנטמן. זימנה הדא איצטריךعلمא למיטרא, שדרור רבן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דיבתי מיטרא **ונעט** אתו הזאזר השולג גשש שלו חכמי ווג חכמים אליו לבקש והומיט ש'ב גששן אזול לבייחיה זולא אשכחונו, אוול בדברא ואשכחונה דזהו קא רפיק והלבו לבתו וגא פזואה, הרכנו בסודה ומצחחו שעיה שודן. יהב ליה שלמא גוננו לו שלום

א **אבל חלקיה בר בריה דחוני המעהל הנה** וכי מצטריך עלמא למיטראתו משדרי רבנן לגביה ובאי רחמי. ואתי מיטרא. זימנה חדא איצטריד עלמא למיטרא. שדרור רבנן וויא דרבנן לגביה למאעי רחמי זינתי מיטרא. איזול לבתיה ולא אשכחוה, איזול בדברא ואשכחוהו דבנה קא רפיק. יהבו ליה שלמא ?
תא

ללה נאמר להם לבני הבית: בריה דחווי המבעלמי קיים נבנו של חוויה המונגי האט הוא חז"י אמר ר' ליה: בריה ליהא, בר בר ללה נאזר להם: אגא זאנן חוויה המבעלמי. לא היינטנוו זאג האמיטו זאג איזל לבית המדרש, שמעינטו לרבנן דקאמו: נהיין עיל ליביה מדרשו — כל קושיא דהו להוא לרבען והוה מפרק לו ונהיך בז'ת המדרש שגע את האחכמים שאומרים: מאיר טבאל באשר הריה נכנס לבית החදשה כל קושיא פוריה גותם ח'ה פוריה לחסן אמר להו: אגא נידוח (אמיר ג'חט: אגא ג'ווא) ולא היין טבאל האמינו זו ולא עשו זו כבוד כראוי לך. חלש דעתה, בעי רחמי, ומיתת זולשה דטעה ביקש החמש ועתן. אמר ר' בא: חיינו דמקובל]: או חברוואר או מיתוואר זאג ערגרה או טיבוואר שאודם שאין לו כל חברה מיטיב.

באשר לסייעו זה מטרים גם על עצמאיו של חווינו שיור גודלים בצדיהם. מסופו, **אבא החליקה בר בריה** נבו בונן דחומי הרכז
משדרי רבן לבבה, ובמי רחמי, ואתי מיטרא, וכשהיה ציריך השולץ לגשם הוא שוגדים חכמים אלין והיה מגשך וחזים ו

- מיטרא,
- שורר רבן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דצ'תי מיטרא
- ונעט אהה והזיריך השולץ לגשם שלחו חכמים וגג חכמים איטין

ולא אשכחונו. אול בדברא ואשכחונו דהוה קא רפיק והלבו לבינו ווא שפאוו, הלאו בסודה ומצחחו שהיה שדי

3

נכדו של חוני המ Engel

III. אבא חלקיה (נכדו של חוני המ Engel מבנו)

*אבא חלקיה בר בריה דחוני המ Engel הוה וכי מצטריך עלמא למיטרא ההו משדרי רבן לגביה ובעי רחמי ואתי מיטרא.

*זימנא חדא איצטריך עלמא למיטרא.
שדור רבנן זוגא דרבנן לגביה למביע רחמי דגניתי מיטרא. איזול לביתה ולא אשכחחו. איזול בדברא ואשכחחו דוחה Ка רפיק.
יהבו ליה שלמא ולא אסבר להו אפייה.

בפניא (בערב) כי הוה מנקט ציבי, דרא ציבי ומרא בחד כתפה וגלימה בחד כתפה.
כולה אורחא לא סיימ מסאני כי מטי למאי סיימ מסאניה. כי מטה להיזמי והיגני דלינחו למניה.

כי מטה למיטה (כשבא לעיר) נפקא דביתהו לאפייה כי מיקשתא. כי מטה לביתה (כשבא
לبيתו) עלת דביתהו ברישא והדר עילאי איהו והדר עילאי רבנן. יתיב וכרכיך ריפתא ולא אמר להו לרבןתו כרוכו פלג ריפתא לינוקי לקישא חדא ולזוטרא תרי.

*אמר לה לדביתהו: ידען דרבנן משומ מיטרא קא אותו, ניסק לאיגרא וניבעי רחמי
אפשר דמרצוי הקוזש ברוך הוא ויתמי מיטרא ולא נחזיק טיבותא לנפשין.
סקו לאיגרא עלו לגו קם איהו בחדא זויתא ואיהי בחדא זויתא.

קדים טלוק ענני מהך זויתא דדביתהו.
כין נחית (כשירח) אמר להו אמאו רבנן? אמרו ליה שדרי לנו רבנן לגבי דמר למביע רחמי אמיטרא אמר להו: ברוך המקום שלא הצrik אתכם לאבא חלקיה.

* אמרו ליה: ידעין דמיטרא מחמת מר הוא אתה, אלא לימה לנו מר הני מיili
דתמייה לנו:
מאי טעמא כי יהיבנא למר שלמא לא אסבר לנו מר אפייה? אמר להו שכיר يوم הויא
ואמיינא לא איפגר.
מאי טעמא דרא ציבי אחד כתפה וגלימה אחד כתפה? אמר להו טלית שאולה
היתה. להכי שאליל ולהכי לא שאליל.

מאי טעמא כולה אורחא לא סיימ מר מסאניה וכי מטי למאי סיימ מסאניה? אמר
להו כולה אורחא חזינה במייא לא קא חזינה.
מאי טעמא כי מטה מר להיזמי והיגני דלינחו למניה? אמר להו זה מעלה ארוכה וזה
אייה מעלה אווכה.

מאי טעמא כי מטה מר למיטה נפקא דביתהו דמר כי מיקשתא? אמר להו כדי שלא
אתון עיני באשה אחרת.
מאי טעמא עילא היא ברישא והדר עיליל מר אבטחה והדר עילילן אקי? אמר להו
משום דלא בדקיתו לי.

מאי טעמא כי כרך מר ריפתא לא אמר לנו איתנו כרוכו? משומ דלא נPsiא ריפתא
ואמיינא לא אחזיק בהו לרבן טיבותא בחרטם.
מאי טעמא יהיב מר לינוקא קישא חדא ריפתא, ולזוטרא תרי? אמר להו האי קאי
בביתא והאי יתיב בבני כנישתא.

ומאי טעמא קדים טлок ענני מהך זויתא דהוות קיימת דביתהו דמר לעננא דידיה?
משומ דאיתו שיכחא בביתא ויהבא ריפתא לענני ומקרבה הנייתה [וננא יהיבנה]
זוזא ולא מקרבה הנייתה.
אי נמי הנחו בירוני דהו בשיבובותן [אנא] בעי רחמי דלימוטו והיא בעיא רחמי
דליך הדרו בתיבותא [ואהזרו].

נכדו של חוני המعال

III אבא חלקיה (נכדו של חוני המعال מבנו)

תלמוד בבלי מסכת תענית זף בג'א-ב

*אבא חלקיה בר בריה דחוני המعال הוה וכי מצטריך עלמא למיטרא הוו משדרי רבן לגביה ובעי רחמי ואתי מיטרא.

*זימנה חזא איצטראיך עלמא למיטרא.

שדור רבן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דנייתי מיטרא. איזול לביתיה ולא אשכחוהו. איזול בדברא ואשכחוהו דהוה קא רפיק. יהבו ליה שלמא ולא אסבר לחו אפיה.

בפניא (בער) כי הוה מנקט ציבי, דרא ציבי וمرا בא חד כתפא וגלימה באחד כתפא. כולה אורחא לא סייס מסאני כי מטי למא סייס מסאניה. כי מטא להיזמי והיגי דלינחו למניה.

כי מטא למטא (כשהה לעיר) נפקא דביתתו לאפיה כי מיקשṭא. כי מטא לביתיה (כשהה לביתו) עלת דביתתו ברישא והזר עילאי איהו והזר עיליל רבן. יתיב וכרכיך ריפטא ולא אמר להו לרבןתו כרוכו פלג ריפטא לינוקי לקשייא חזא ולזוטרא תרי.

*אמר לה לדביתתו: ידען דרבנן משות מיטרא קא אותו, ניסק לאיגרא וניבעי רחמי אפשר דמרציא הקדוש ברוך הוא וייתני מיטרא ולא נחיק טיבותא לנפשין. סקו לאיגרא (עלול לגgo) קם איהו בחזא זויתא ואיה ב חזא זויתא.

קדימות סлок ענני מהך זויתא דביתתו. כי נחתת (כשירת) אמר להו אמאי אותו רבן? אמרו ליה שדרי לנו רבן לגביה דמר למיבעי רחמי אמיטרא אמר להו: ברוך המקום שלא הצריך אתכם לאבא חלקיה.

*אמרו ליה: ידען דמיטרא מלחמת מר הוא דאתא, אלא לימת לנו מר הני מיili דתמייהא לנו:

מאי טעמא כי יהיבנא למר שלמא לא אסבר לנו מר אפיה? אמר להו שכיר יומם הוαι ואמיןיא לא איפגר.

מאי טעמא דרא מר ציבי אחד כתפה וגלימה אחד כתפה? אמר להו טלית שאולה היהתה. להכى שאלי ולהכى לא שאלי.

מאי טעמא מולה אורחא לא סייס מר מסאניה וכי מטי למא סייס מסאניה? אמר להו כולה אורחא חזינה במיא לא קא חזינה.

מאי טעמא כי מטא מר להיזמי והיגי דלינחו למניה? אמר להו זה מעלה אורכה וזה אינה מעלה אורכה.

מאי טעמא כי מטא מר למטא נפקא דביתתו דמר כי מיקשṭא? אמר להו כדי שלא אתון עיני באשה אחרת.

מאי טעמא עיליא היא ברישא והזר עיליל מר אבתורה והזר עילילן און? אמר להו משום דלא בדקינו לי.

מאי טעמא כי כרכיך מר ריפטא לא אמר לנו איתו כrhoכו? משות דלא נPsiא ריפטא ואמיןיא לא אחזיק בהו ברבן טיבותא בחנות.

מאי טעמא יהיב מר לינוקא קשייא חזא ריפטא, ולזוטרא תרי? אמר להו האי קאי בביטחון והאי יתיב בבי כנישטה.

מאי טעמא קדימות סлок ענני מהך זויתא דביתתו קיימת דבביה דמר לעננא דידיה? משות דאיתנתא שכחא בביטחון ויהבאה ריפטא לעניי ומקרבה הניתנה [ו Ана יהיבנא] זווא ולא מקרבה הניתנה.

אי נמי הנהו ביריוני דהו בשיבובותן [אנא] בעי רחמי דLIMITOTOU והיא בעיא רחמי דליהרו בתיקותא [ואהזרו].

אי נמי זאו גט כה טעם אחר: לפ' שודדי רבו בשיכרתון נבירות טהרה בשתנו רחמי דליהרו בתיבתא ואחדו שיזווען שיזווען מנטז נרים וככמ' — ב' הוה גאנטן.

רמי סמל פ"ז מפקד טולו מורג עווה, וממ' דגרא צים סכמן. כלומר: מפקד גנדי צה"ל ככם נאכן למ' גבלי, מזרע גישות רבת בתיויכתא, ואחדרכו.

חנן הכהן בר ברפייה דהווני המעל הוות כי

מצטרך עולם לא מיטרא והוא משורי רבן יונקי דבר
רב לגביה, ונתקט ליה בשפולי גלימיה ואמרו
לייה אבא, אבא, קב לנו מיטרא. — אמר לפניו
הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, עשה בשבייל
אל שאין מכירין בין אבא זיהיב מיטרא לאבא
דלא זיהיב מיטרא. ואמאי קרי ליה תן נחבה מפני
שניהם מחייב עצמו בבית הבטה.

ב אמר ליה רבי זעירא לרוב ספרא: פה חוץ מה בין פקי' דארעא דישראל לחסידי דרבנן — חסידי דרבנן — רב הונא ורב חסדא, כי בונה מצטריך עלמא לMITTEDרא אמר: ניכניף גדרין וניבעי רחמי. אפשר דמירצאי העודוש ברוך הוא ריחני מיטרא. פקי' דארעא דישראל — בגון רבי יונה אבבה דרבי מני, כי בונה מצטריך עלמא לMITTEDרא בונה עיל לבייתה, ואמר להו: הבוה לי גנאך, ואיזיל ואיזיל לי בזונא עיבודא. כי בונה נפיק לברא. איזיל וקאי בדורותא עמיימת ארחות נסיגת צדקה. דמן זיקורת — מקוט.

בפני בישוף, ובפני רַבִּי, ואמתי מיטרא. כי הוה אמי לביבתיה אמריו ליה: אַיִלְעָן עיבורה? — אמר להו: אַמְנָא, הַוְאֵיל נַאֲמָא מִיטָּרָא קְשָׁטָא — רַזְוֹה עַלְמָא.
ותה, רבינו מני בריה הו קא מצערין ליה דבי גשיא. אישטח על קברא
בביה, אמר ליה: אַבָּא, אַבָּא, קְנִי מצערין לוי. יומא חד הו קא חלפי חם,
קוט ברעא דסיקותיה. עד דקכילה עלייהו דלא קא מצערין ליה. ותה, רבינו
הונה שכית קפיה דרבנן. יצחק בן אלישיב. אמר ליה: עתני דבי טמי קא
ערוי ל. — אמר: ליינען, ואיענו. — אמר: קא דתוקן ל. — אמר: לעצטרו,
עתרכו. — אמר: לא מיקפליל עלי אינשי בימי. — אמר ליה: מה שמה? — חבה.
וחתמי חבה, וגנדייפת. — אמר ליה: קא מגנדרא עלי. — אמר ליה: איז קבי —
וד שמה לשטורוינטה. ותונה טחה לשטורוינטה. קנהו תרי פלמידי דקהו
ה דרבנן. יצחק בן אלישיב, אמרו ליה: ניבעי מיר רחמי עלהן דיניחבים טובא!
מר להו: עמי הדימה שלחתה.

רבי יוסי בר אבין בנה שכיח קפיה רובי יוסי דמן יקורת שכחה ואחא יה דרב אשען

ה (ונען) מסופר על גודלוות, ר' מני בריה (בן) והוא מזכיר ליה דבר נושאנו וזה מוצאים אותו בני בית הושעיא איסתתואת
הו בזעירא ליל נחנכהה כל קבר אביו, אפס 12: אומך אבא אלה מושבויות אוניות. ומאחר והוא קבר חלפי החם, איזיקות בריאת דס
עדיו לה' זים אנד עבדו טה ליט' הקבר, ונפוץ רגץ' טונית זו שקיבלה עלי'ם שלג' צבשו אוניות. והוא (ונען) מסופר, ר' מני דה'
ן אלישיב שאיך הוא היה בעל מופתין, אמר לה': עוזיריה דבר' חמי קא מגערדו ליל' נחנכהה של בית חמי מושבויות אוניות. אמר
ר' מני דה' זים עוד, ואיעטן (ונען) עלי'ם. לאחר ומן אמר לרבו: קא דחקוק לי וווע' דוחקינן אויזון מושום שעשינו דעם נתקיקט לעזוזין,
ו' והמשורר. אמר ר' מני לרבו: לא מיקבלין עלי'ין אינשי' ביזי' אין אשבי' ביזי, בלטמר אשטי', מתקביגין פלי' מושום שאיננו ייד
מר: חמפני הבה. ונידעת לאחר דמן אמר לה' זים ר' מני לרבי יצחק רבו: קא מאגדרא ערל' וווע' דוחקינן אויזון שגען
ת מהדור חנה לשחרורית ואכן הזרה חנה לשחרורית. ומסופר, הגדו תרי תלמידי דהו קמיה ושני תלמידיהם היו יונברט
כע' מר' רחמי עלה'ן דמיחכים טובא ושיבא' אזהר דומיט נפלו' שוניגין והבדק, אמר לה' זים גההן: עמי' זיינט פעם יאנ
ושלחתיה' שקבלא' ערל' שלג' להדרין בתפליה' לשונת את העולם (ר').

וְאֵת שָׁמֶן קָמִין (הוּא מַזְבֵּחַ לְפָנָיו) וְאֵת יְמִינֵי דָמֵן יוֹקְרָת. שְׁבָקִיתָ, וְאֵת אָלָה. לְקָמִין דָבָר אֲשֶׁר נָבוֹ אָנוֹ וְאֵת לְלִמּוֹד גְּזִיף וְגַעֲשִׁים. וְאֵת אָשָׁר

**נכדיו של חוני המ Engel (גראן)
חנן הנחבא נכדו של חוני מבתו**

סיכום: "תקיפי דארעא ישראל וחסידי דבבל"

IV

"מה יעשו גדולי הדור שאין דורן דומה יפה?"

א. רביה יהודה נשיא גזר תעניתא

ב. דברי נשיאה (בבית הנשיא) גזרו תעניתא

ג. רביה גזר תעניתא

ד. סיפורו של רב יהודה

אוול בORTHיה לכ' מדרשא אמרה ליה וערכה בתו בבית המקדש ואמרה לו: בא וראה מה עשה לך אוחב הקושך רוך הוא; אמר לו: העברות! הרי החיטאים הללו הן הקדש עלייך (לוביך) אין לך בהן חיל אלא כאחד מעני ישראל שלא דצה להיתנה מן הנם.

ב יהוב החורים לסתור בענין חנויות על הגוף. ר' יהודה נשיא גדור הענויות בשי רחמי ולא אתה מיטרא ר' יהודה נשיא גדור תושית בקישׁ החומרים וזה בא ונשמע אמר בצער: כמה איבא וכמה יין (יש) הבדל ממשוואל הנכבה הרמוני שהחHopל וירד וגשם אפללו בקון ליהודה בן גמליאל (הוא יהודה נשיא): אויל לו לדור שכן נתקע במנחותו שכון, אויל לו ל' למ' שעלה בימייו כן: חלש לעתיה ואთא מיטרא זגלה דעתו ובא החשנות. אבל ספור זה על הנשיה הגדור העניות על הגשם מספרים, דבר נשיאה גדור הענויות ולא אודיעינרו ל' זיהון ולריש לקיש נזבית הנשיה גדור העניות וזה הדינו ידי יוחנן ולריש לקיש (מיישם) מבער יהם ורך לפטרוא אודיעינרו נבוכור הדינו יהש אמר ליה זיהון ריש לקיש ל' יהונתן: כיצד נטגה: הא לא קיבילנא עلن מאורתא והרי לא קיבילנו טבון את ההעניות אין הערום ואין קבלת חנויות אלא במבהה שלפני יום החנויות: אמר ליה: אין בחורייתו גדרין נאנחן אחריהם אונחן גורירין שהנשיה קובע עברו הכל, ואין אבר ציריכס לקבוע חנויות לעצמונו. ספור אחר בעין העניות. ספרו: דבר נשיאה גדור העניות ולא אתה מיטרא נזבית הנשיה גדור העניות וכדו בא ונשמע

ונגה להו אוושעיא זעירא דמן חביראי
(שונה להם אוושעיא שהיה ממנה הקטן
בחברות החכמים): אמר ר' זיהה אם
מעניין העודיה גשווה לשגבנה" (במדבר
טו, כד) פסוק זה מלמד. שקרואים
למוהגים עמי הארץ". ובהתאם לכך,
משל כללה שהיא בבית אביה ואין
מכיריהם אותה. כל זוון שעיניה יפה
— אין כל גופה צורכה כדיקה שודאי
יפה ושלמה והיא. אבל אם עיניה
טוורות (פגומות וחלות) כל גופה
չוריכה בדיקת. וכך הוא בדור בולו גם
כן. שאם ראש הדור פגומים סימן הם
לכל העם כולו. אותו עדריה ורמו ליה
סודרא בצורה. וכא מצעדרו ליה נאו
שבדו של הנשא. פלו לו סוד בזונאותו
ונזונו אותן על השעליב את בית הנשא.
אמרו ליה בני מתתיה: שבקיה זאתו
זו בוד עירוי והם זה דהה נמי מצער לו
ונזהא גם כב מצעד אוונון ברבורי הוכחה
קשה. בין דוחיןן דכל מיליה לשום
שמות לא אמר לייה מידי ושבקינן
ליה. אthon נמי שבקוחו וכינו שוראים
שבל מונשיין יטש שדים המתנו לו ומרשים
לו לדרב אטמי לא גו גאנזן בם.

לפניהם השלה יאכזר אלילפא, ואמריו לה נוש אומוריטן שהיה זה ז' אלילפי, באשוד נובא הנשאען. אמר לידה וגם רבי: מא' עזובך' נסח הח מושב'ין[ה] הטוביים, שבגללם ואבדלהח עני גור בעריה דזוקה בכקס אשין בה יין גאניזוש והבדלאן טרחהנא שם יין קידוש והבדלאן ומוציא אשון זי' האבנתה בכשר השולחן והמצה זז —

ט אחד נור תונתיות וצג בא נשען. נחיה קמיה שליחוא דצברוא זייד זפוני שליח תא מיטרא נובא הנשאען. אמר לידה: מא' עזובך' נסח זו מהם קחשע'ין[ו] הטוביים ? לא שקלילנא מלינה מיידי נולמי ווינקוטה אונוי ואונוי סקרא לבני עניריס כבני שעש משחריניא לאיה מנויוין, וסדריןן לאי, גומפיטסן להא, עד דאיתו וקיי בחתה, גומפינו אונון חמיטין אונון דע קהנטא גאנז אונון מינדערן.

ושודדים ולא בא הגשם), אמר בעז'ו: **שקללה לנחמן תבוטר מון גודרא לאערעא דעדתיה** ואთא מיטרא מלשה דעמו זאו בא הגשם). מסורו, רבה גור הענויות, ג' ר' רב יהודה כי הוה גור העניות אהא מיטרא (אמו לבי והרי רב יהודה באשר נני' — אנן עדיפין מיטרו נאם פהסם גמזה חרבין אונחו דיפיט מהט מבני גושגשוניג אול בע' יאנזון בע' גוינזון.

שומ שמים — לא אמר לי מידי ושבקינו ליה, א

רבי גדור פעניניא ולא אתה מיטרא. נחית קמיה אילם אמר: "משיב הרוח" – ונשא זיקא, "מוריד הגשם" – אי עובך? אמר ליה: זיירנא בקוטטא דחיקא דל אבדלפא, טרחנא ואמינה חטרא לךיזוש ואבדל זכתייהו. **רב איקילע** לההא אתרא, גדור פעניניא ולא ליהא דברורה, אמר "משיב הרוח" ונשב זיקא אמר "

טרא, אמר ליה: מי עוזך? – אמר ליה: מקרין זרך
ונון עבורי ובכל הלא אבוש ליה לנו שאלתנו, ואנחנו נזק

מסופר, רב נחמן גור העניןיא, בעא רחמי ולא אתה מיטרא ורב נחמן גור תענית באה נחמן השיליכו איזו טה כבולה לאיזו שוהרי רואם שאין התענית שגוז מועליה. חיל רחמי ולא אתה מיטרא זרבבה גור תענית, בראש חמימות ולא בא הנשטע. אמרו ליה: גור תענית היה בא הנשטע. אמר לדחו (אמור זהה): מאי עאבעיד זמה אונזחן אי משוט הרור הקורום, דבשדי דרכו יונקמת כל פנויי

ב) "פעמים שהגשימים יורדים נצחות אדם אחד"

1. תלמוד בבל מסכת פטחים דף קיג'א

אמר רבי יוחנן: שלשה מנהלי העולם הבא אלו הן: הדר בארץ ישראל, והמנDEL בניו לתלמוד תורה, והמנDEL על היין במוצאי שבתוות. מי היא? דמשיר מקידושא לאבדלהה.

2. תלמוד בבל מסכת בא מציעא דף פה/ב

ריש לקיש והוא מציין מערתא דרבנן. כי מטה למערתה דרבינו חייא איילמא מיניה חלש דעתיה. אמר: רבונו של עולם לא פפלוני תורה כמותנו? צונח בת קול ואמרה לו: תורה כמותנו פפללת תורה כמותנו לא ויבצת. כי הוא מינצ'ו וכשהיו מתחווים (רבי חייא אמר ליה רבי חנינא לרבי חייא: בהדי דידי קא מינצ'ית!) חס וחיללה אי משתבחה תורה משראלא מהדרנא לה מפיפולוי! (אייתי אתה מתחווים! חס וחיללה אט תשבח תורה משראלא אני יכול לחזירוה בכוח פלפלן) אמר ליה רבי חייא לרבי חנינא: בהדי דידי קא מינצ'ית! דעבדי לתורה דלא תשכח משראלא (וענה רבי חייא: אייתי אתה מתחווים! אני עשה שלא תשכח תורה משראלא). מי עבדנא (מה עשה)? אזלינה ושדיינא כיתנא, גודילנא נשבין, וצידנא טבי, ומأكلתא בשרייהו ליתמי, וארכינא מגילנא וכתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למטא ומקרינא חמשה יעקי בחמשה חומשי, ומתנינא שיתא יעקי שיינא סדרי, ואמרנא לו: עד זהורנא ואתינא אקרו אהדי ואתנו אהדי, ועבדי לה לתורה דלא תשכח משראלא (אלך ואזרע כותנא ואקלע ממנה רשות ואצד צבים), ואכליל את ברוטם אתנקין מעון מגילות, ואכטוב חמשה חומשי תורה ואعلاה לעיר ואלמד חמישה תימיקות חמשה חומשי תורה, ואלמד שישראל ששה סדרי משה ואומר להם: עד שאיני חזר ונוא מהז אחד את השני. (וכך) עשויה תשכח תורה משראלא. **הינו דאמר רבי כמה גוזלים מעשי חייא.**

3. תענית כג ע"ב – אשת רב חילקה

ומאי טעמא קדיס סлок עני מוק זויאת דחוות קיימת דביתהו דמר לעננא דידייה? משום דאיתנא שכחיה בביתא ויהבא ריפתא לעני ומקראת הניתנה (וआת יהיבתא) זזא ולא מקרא הניתנה. **אי נמי הנחוי בירינוי זהה בשיבובן** [אטא] געי רחמי דלימוטו והיא בעיא רחמי דליהדרו בתינובנא [ואהדרו].

4. תלמוד ירושלמי מסכת תענית דף ק"א

ר' ברכיה ר' חלבו פפה בשם ר' לעזר: פעמים שהגשימים יורדין נצחות אדם אחד, נצחות עשב אחד, נצחות שעודה אחד ושלשתן בפסוק אחד עבריה ע"א: (שאלו מדי מטר בעת מלךוש ד' עשה פזיניט) ומטר גשם? יגון להם לאיש עשב בשעה: לאיש - אבל לא לאנשים, לעשב - אבל לא לעשבים, בשעה - אבל לא בשעות.

5. ספר ליקוטי מוהר"ץ - מהדורא בתרא סימן סג

דע, כי יעקב אבינו, כששלח את בניו עשרות השבעיטים לירושה, שלח עמהם גנו של ארץ ישראל. וזה סוד: "קחו מזורת הארץ בכליכם" וכמי (בראשית מט), בחינת זמר ונגון, שליח על - זם לישוף, וכמו שפרש רשי": "מזמרת" לשון זמר וכי: כי דע, כי כל רועה ורואה יש לו גנו מיוחד לפי העשביים ולפי המקומות שהוא רועה שם, כי כל בהמה ובבהמה יש לה עשב מיוחד, שהיא צריכת לאכלו. גם אין רועה תמיד במקום אחד. ולפי העשביים והמקומות שרוועה שם, כן יש לו גנו. כי כל עשב שיש לו שירוה שאומר, שזה בחינת פרק שירה, ומשירות העשביים נעשה גנו של הרועה...

ועל - ידי שהרועה יוציא הנגון, על - ידי - זה הוא נותן כח בעשביים, ואזוי יש להבחנות לאכל. וזה בחינת "הניצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגע" (שיר השירים ב'), הינו שהניצנים גדלים בארץ, על - ידי הזמר והנגון השיך להם כמי. נמצא שעיל - ידי הזמר והנגון שהרועה יידע, הוא נותן כח בעשביים, ויש מרעה להבחנות:

rabbi hanina ben zosha

1. תלמוד בבל מסכת ברכות זב לדב

תנו רבנן: מעשה שהלה בנו של רבנן גמליאל שגר שני תלמידי חכמים אצל רבן רניינה בן זוסא לבקש עליוرحمים. כיון שראה אותם עלה לעלייה ובקש עליוرحمים. בירידתו אמר להם לנו שחלצנו חמה. אמרו לו: וכי נביא אתה? אמר להן: לא נביא אני ולא בן נביא אני אלא לך מקובלני אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטהור. ישבו וכתבו וכונו אותה שעה ושבאו אצל רבנן גמליאל אמר להן העמודה לא חסרים ולא הותרים אלא לך היה מעשה באורה שעיה חלצנו חמה ושאל לנו מים לשנות.

ושוב מעשה ברבי רניינה בן זוסא שהלך ללימוד תורה אצל רבבי יוחנן בן זכאי וchlala בנו של רבבי יוחנן בן זכאי. אמר לו רניינה בני בקש עליוرحمים ויחית ההניח ראשו בין ברכוו ובקש עליוرحمים וחיה.

אמר רבבי יוחנן בן זכאי: אלמלי היהך בן זכאי את ראשך בין ברכוו כל היום יכול לא היו משגיחים עליו!

אמרה לו אשתו: וכי רניינה גדול ממי? אמר לה לאו אלא הוא דומה כבוד לפניו המליך ואני דומה כשר לפניו המליך:

2. ספר זוג מחנה אפרים (רבי משה חיים אפרים נסיך הב羞"ט) - פרשת תזריע ז"ה אשא... שאמר ר' רניינה בן זוסא אם שנורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל והיינו שנורה מלשון מושגין מוס של ברכה וכו' (ברכות נ"א) והיינו אם נשלח לו התפללה בפיו מאות הי אק להתפלל ואיזה דברים שידבר אז בודאי יודע אני שהוא מקובל וכו', וזה פירוש הפסוק בורא ניב שפטים (שלום שלום לרוחק ולקרוב אמר יהוה ורפאתי ישעה נז'יט) היינו כשחחות בורא לו מחדש ניב שפטים מה להתפלל ולדבר לפניו אז שלום בודאי וכו' אמר ר' כשהדיבורים הם דברי הי שלוח לו לך בפיו אז בודאי ורפאתי.

3. ספר בעל שם טוב על התורה - פרשת בחקורי

וניל על פי מה שאמרו רבותינו ז"ל (שם בתענית זכ"ד ע"ב) בכל יום בת קול ווצאה ואמר כל העולמות ניזון בשビル רניינה בני וחניינה בני זי לו בקב חרובין וכו', נמצא שהיה ר' רניינה בן זוסא הצינור המשפיע שפעו לכל העולם, וזה בשビル רניינה בני, שהוא לשון דרך ומעבר, בשビル זה שהוא מעבר לכל, מן הוא היה מעבר ההשפעות העולמות.

ולכן אמר כל העולמות בנחת, פירוש, שהנחת בא להם עיי השפעתי ואיך יהיה ההשפעה אם אני בעצר? לא יהיה נחת שלם ואולי ח"ו לא יהיה גשמי ברכה ונדהמת צער שלי. ואף שאמרו שהיה זי לו בקב חרובין, הינו שהיה מספיק עצמו במעט, כי לך מדות הצדיקים, ולא היה לו צער כלל מלחמות זה, אבל כאן היה לו צער ממש ולא היה יכול להשפיע שפע שלימה, וזה היה הצער שלו מפני השחתת העולם, וזה היה עיקר תפלתו שיפסקו הגשמיים עמישון, וככowa לבתו יהיה בנחת להתפלל שירדו כמו שהיא באמת:

4. ספר עובדות ישראל ליקוטים (המניג מקוזנצ' מצערו תלמידיו של המניג מזריטש ונלמידם של רבינו אלימלך מליזנסק ובו לי יצחק מברדייטש. נפטר ב-1814)

רבן רניינה בן זוסא היה קאזייל באורה אתה מיטרא אמר قولיל עלמא בנחת וחניינה בצער פסק מיטרא. כי אתה לבתייה אמר قولיל עלמא בצער וחניינה בנחת אתה מיטרא (תענית זכ"ד ע"ב). וזהוא תמורה! בשלמא מי שאמיר שנית בביתו - נירא כדרך הצדיקים שדריכם להתפלל עבר כללות ישראל ולמסור נפשם ומאותם ולהצער בעצם כשהם רואים נפשם בטובה וככלות ישראל בצער. אבל מה שאמר רבן רניינה בן זוסא בהיותו על הדרך וירדו גשמי ברכה, לכאורה אין זה משנה חסידים לעכב ההשפעה עבר צער עצמו, בפרט רבן רניינה בן זוסא שהיה זי לו בקב חרובין ולא הסתכל מימי על עצמו!

ונראה לבאר על פי דברי הרבנן (רבי ישראל בעל שם טוב) ז"ל שאמר פירוש הגמרא (ברכות יז ע"ב) יוצאה בת קול ואמרה כל העולם ניזון בשביל חנינא בני חנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. זה הצדיק הוא כמו שביל וצנור המשכך נזלים, כן הוא על ידי מעשי הקדושין ממשיך השפעות טובות לעולם, כמו שהצנור אינו נהנה במה שעובר עליו, כן הצדיק אין רצונו וחכמו כי אם להשפיע לכל באי עולם. וזהו הבת קול כל העולם ניזון בשבייל, פירוש בцентр שעשו חנינא בני והוא כמו השביל וצנור, שאין חפש בטובות עצמו ומסתפק במיעוט זדי לו בקב חרובין וכי ודף"ח:

ולפי זה ניחא גם מה שיש לדקדק שאמרו אמר חנינא בצער וכן חנינא בנחת, ולא נאמר בלשון תפלה שהתפלל. אכן פירוש העניין כאשר הlek בזוז וירדו הגשמיים וניצטער, על ידי ההשפעה אז הרגיש בעצמו שהגשמי לא היו גשמי מטבח וברכה, שחררי ידע על פי בת קול שהוא השביל והצנור של ההשפעה, ולזה תמה ואמר מה זאת ואיך אפשר שיהיו גשמי ברכה וכולי עלמא בנחת, הלא חנינא בצער ואין בכח המשכך שפע לשמהות ולעשות להם נחת, ועל ידי אמירותו ותמייתו באמות פסק מיטרא, אבל כשהבא לביתו ומצא את עצמו בנחת, תמה להיפך כלمر איך כולי עלמא בצער ואני בנחת, וכשהצנור בנחת מודיע לא תרד ההשפעה בדרך לשם את הבריות, ולכן אתה מיטרא גשמי ברכה לשם:

5. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יד/א

דאמר רבי אבחו: מכאן שאין מעמידין מתורגמן על הצבור פחות מחמשים שנה ונושא פנים - זה שנושאים פנים לדרכו בעבورو למעלה כגון רבי חנינא בן דוסא.

6. ספר פרי צדיק – רבי צדוק הכהן מלובליין – לחג הפסח – אות ג

...מה שאמרו (ברכות יז ע"ב) אמר רב בכל יום בת קול יוצאת מהר חרוב כל העולם ניזון בשビル חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת, הנה מימרא זו דבר היה בזמן מאוחר הרבה מימי ר' חנינא בן דוסא שהיה בזמן ר' יוחנן בן זכאי והאיך יוציא הקול בכל يوم שכל העולם ניזון בשビル חנינא...? אך העניין הוא שהשתם חנינא הוא מושאל לכל נפש אשר הוא שפל בעיניו והוא נהג במדות הסתפקידות ומכיר שכל מה שמצויא לו מזוני מן השמים אפילו הקב' חרובין הוא רק מצד חנינא מה שנחנן מן השמים כי גם זה אינו כדי מצידן, כמו ר' חנינא בן דוסא בימיו שהיה כן בעצם נפשו ולא נשא לבו לבקש על מזונות מרוחחים כדי להפסיק דעתו (כמו שאמרו תענית כה).
ובכל דור ודור יש נפשות כאלה שבビルם השט יתברך נושא פנים לכל העולם להשפיע מזון לכל בריותינו זי מחסורים.

7. משנה מסכת אבות פרק ג

(ט) רבי חנינא בן דוסא אומר: כל שיראות חטאו קוודמת לחכמתו חכמתו מתקימת, וכל שחכמתו קוודמת ליראות חטאו אין חכמתו מתקימת.

הוא היה אומר: כל שמעשו מרבית חכמתו חכמתו מתקימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו, אין חכמתו מתקימת:

(ל) הוא היה אומר: כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו. וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו, אין רוח המקום נוחה הימנו.

בבלי סוטה מס' ע"א

משמעות רבי חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה

ל מופוט עיקם למכבב צדמ', וסימן ליה ג'יג'ה
עטמר צמונוליטין נו כלם, מרלה = * פט'נ'ג.
חנן אפה הדיא להבאה מזרחה נכונתנו
מן סחוגו, תלם סינס טומלט מפוי דר
גינוקון. חזיא — דיניטו נמלם
מיישקל לא שקיי — גמר דיא
כל ניכל דמי. כי טנטוי קיזו
טכמ', גל' צמנעתי טעס. בכ'
דרחלא = נכל' טט' נו טטומן, וא

- טומונן נמר וילנא הנג. עד שנות
- ממנגו אויר להבדלה — סדרון מון
- נו מהר ליטנות נו, וכן צל מעטה נס
- ליינה, כי פיטי דעתך רב יסודה (חען)
- כל, (ב) נמלע דהוּס קמילא. קא מפסח
- לן — קודום. זוביטס — ווּזְבִּיטָס
- געזומ. רלא מטו בשורי — ה
- סקוירות מגיעות מכומן לcum. איצ'י
- נימטו בשוריך — יולרכט זקווות
- סביבין הח' — סקווות צל מליטום קיז'
- צמנעטה נק' מצעקו לנוּס מפויים קפונוּס
למ'ורוקן.

אפקטור אַדְמָשָׁלִם נָאֵן אֲפַתּוֹרָא דְמִיְּסָרָא? אָמָרָה לֵיה: נִיחָא לֹה דְמִיכָּל אֶכְלִי כְּלֵי עַלְמָא
וְנַשְׁקִילֵינוּ מִיּהָ. בָּעֵי רַחֲמִי וְשַׁקְלָהָה, פָּנָא: גָּדוֹלָה תְּנִהָּה נְסָ אַחֲרוֹן יוֹסֵר מִן
בָּגְמִידָּה: דְמִיכָּבָבָה, מִישְׁקָל — לֹא שְׁקָלִי. **סְרִ בֵּי שְׁמָשִׁי** תְּנִיָּה לְכְרִתִּיה
וְתִוְרָה עַצְּבָא, אָמָר לֵה: בְּתֵי לְמַאי עַצְּבָתָ? — אָמָרָה לֵיה: כָּלִי שֶׁל חֻמָּץ נְתַחְלָף לֵי
בְּכָלִי שֶׁל שְׂפָן, וְהַרְלָקָפִי מִפְנָgo אָוֹר לְשָׁבָת. — אָמָר לֵה: בְּתֵי, מַאי אֲכָפָתָ? מַי
שָׁאָמָר לְשָׁמָן וְנוֹרָזָק הוּא, יָאמֶר לְחוּמָץ וְנוֹרָזָק. פָּנָא: הַיָּה דּוֹלָק וְהַוְּלָק כָּל הַיּוֹם
בָּפָלוֹן, עַד שְׁהַבְּיוֹא מִפְנָgo אָוֹר לְהַבְּדָלה. **רַבִּי חַנִּינָא בֶן דּוֹסָא קָרָו לֵיה֒ הַנְּגָעָ צִיזָּיָן**, אָמָר
לֵיה: גָּא מִפְסָדוֹן. אָמָר: אֵיךְ קָרָא מִפְסָדוֹן — נִיכְלִיןְהוּ דּוֹבֵי, וְאֵיךְ לֹא — כָּל תְּדָא וְתְּדָא
מִתְּמִיתָ לְאוֹרְתָּה דּוֹבֵא בְּקָרְנוּיִיהָ, לְאוֹרְתָּה אַיִתִי כָּל תְּדָא וְתְּדָא דּוֹבֵא
בְּקָרְנוּיִיהָ. **הַוָּה לֵיה֒ הַיָּא שִׁיבְתָּה֒ דּוֹסָא בְּנִיאָ בִּיתָה֒** וְלֹא מַטָּד פְּשָׁוּרִי֒. אַתְּנָא
לְעַלְפִּיאָת אָמָרָה לֵיה: בְּנִיתִי בִּיתִי וְלֹא קָמָתוּ כְּשָׂרוֹאִי! — אָמָר לֵה: מַה שְׁמָךְ? אָמָרָה
לֵיה: אִיבֶּה — אָמָר: אַכְיכוּ גִּימְטוּ כְּשָׂרוֹאִיקָּה. פָּנָא: הָגִיעָה, עַד שְׁיַצָּאוּ אַמְּתָה לְכָאן וְאַמְּתָה
לְכָאן. נִישָׁ אָוּמָרִין: סְנִיפִין עַשְׂאָוֹם. פָּנָא, פְּלִימָו אָוּמָר: אַנְיָה אַרְתִּי אַזְוֹנוֹ הַבִּתִּים, וְהַוּ
זְנוּדוֹתָיו יוֹצְאֹת אַמְּתָה לְכָאן וְאַמְּתָה לְכָאן. וְאָמָרָה לֵי: בֵּית זֶה שְׁקִינָה רַבִּי חַנִּינָא בֶן
וּוֹסָא בְּתַפְלָתוֹ. **וְרַבִּי חַנִּינָא בֶן דּוֹסָא מִתְּהִכָּן קָרָו לֵיה֒ עַזִּים?** וְהָעַנְיָן קָנִי. וְעוֹד, אָמָר
כְּכָמִים: אַין מְגַדְּלִין בְּהַמָּה דְקָהָה בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל: אָמָר רַב פְּנִיחָס: מַעֲשָׂה וְעַבְרָ אֶדְם
תַּחַד עַל פַּתְח בֵּיתָה וְתִגְיָת שֶׁם פְּרִנְגּוֹלִין. יַמְצָאָתָן אַשְׁתָּוֹ שֶׁל **רַבִּי חַנִּינָא בֶן דּוֹסָא**,
אָמָר לֵה: אֶל תַּאֲכִל מְבִיצָּעָן. וְהַרְבָּבוֹ בִּיצָּים וְתִרְגְּנוּלִין. וְקַיִוְּמַצְעָרִין אַזְמָם, יַמְכָרֵן,
בְּנָה בְּדִמְחָן עַזִּים. פָּעָם אַחֲת עַבְרָ אַחֲת אֶדְם שְׁאָכְרִי מִפְנָgo הַפְּרִנְגּוֹלִין. וְאָמָר
יַבְּגִירָוּ: בְּכָאן הַנְּחַתִּי הַפְּרִנְגּוֹלִין שְׁלִי. שְׁמָעַ רַבִּי חַנִּינָא. אָמָר לוֹ: יְשָׁה לֹה בְּסָן סִימָן?
אָמָר לוֹ: בְּסָן לוֹ סִימָן וְנַטְלֵל אֶת קָעִיזָן. וְהָנָן בְּסָן עַזִּים דְּאַיִתָּה דּוֹבֵי בְּקָרְנוּיִיהָ.

על סימן ומTEL אמרתו האיש את העזין, והן הן עיינ' באיתו דובי בקרנייה וונון הן העריצים שhabיו דיברים בקרנייה.

עִירָנֶם

שולחן של שלש
ברא מלהוזהה, עז
העלם ר' במו
משקל לא שקל

שם תרגולין

התרנגולות כי

שאכדו ממנור

עִירָנֶם

שולחן של שלוש
ברצף לחרבנה...

הטלט נ' במד

בשקל לא שקל

ה' "חלש דעתיה"

1. ליקוטי מהדורין קמא, קצ"ז

ולשאלה מתחפלל אל תעשה תפלה קבע אלא רוחמים ותנונאים וכו' (אבות פרק ב') כי אסור לאדם לעמוד עצמו על שם דבר, הינו שאסור להטעש בתפלתו שתקוזש ברוך זה יעשה לו זוקא את בקשתו, כי זה הוא גם לחתך דבר בחזקת, בוגלה ורק צריך להטפל ולזקען לפניו שם יתברך רוחמים ותנונאים, אם יתנו שם יתברך יתנו ואם לאו במובא במקומות אחר בהזזה ט' תיקנין סי' כ') וזה אל תעשה תפלה קבע, מלשון גוזה, כמו שפטוב (משלי כ' ב/בג) "זקבע את קבעיהם נפש" יתנו שבל מה שזו מאבקש, זו פרטסה או בנים או שאר ערכיהם, אסור להטעש ולהעמד עצמו בתפלה, שזוקא יעשה מקוזש ברוך זה את תפלה, כי זה הוא תפלה קבע שהקצת נזכר בחזקת בוגלה, רק יתפלל רוחמים ותנונאים בפ' ל':

2. מסכת אבות ב/יג: רבינו שמואן אומר: هو זuir בקריאת שם וכשאות מתפלל אל תעש תפלה קבע אלא רוחמים ותנונאים לפני המקום ברוך הוא שפammer ויאלאט מכחנות והוא אריך אפים ורב חסד ונחת על הרעה. ואלה רשות בפני עצם.

3. תלמוד ירושלמי מסכת תענית דף י"ב

גמר: מותנא הוה באכיפורי לא היה עלייל גו אשכח דזהה ר' חנינה שרי בגואה (מגפה היונה באכיפורי ולא פעה בשכונה בה גור רב חנינה), והוון ציפוראי אמרין: מה ההון שבא בגיןכי ויתב שלט הוא ושכונתי, זוינטא אולה באישות (והוון אנשי ציפוראי אמרים: יושב אותו שבא בגיןכי רוק לעצמו ולשכונתו שלום ושלנו יושבת ברע). ועל ואמר קומיהון (עליה ואמור לפניהם): זמרי אחד היה בדורו ונפלו מישראל כי' אלף לנו כמה זמרי יש בדורינו ואתם מתרעמעין?

חד זמן צרכון מיעבד ותענייתא ולא נחת מיטרא (פעם אחת נצרכו וגזרו תענית ולא ירד גשם). עבד ר' יהושע תעניתא בדורמא ונחת מיטרא והוון ציפוראי אמרין: ר' יהושע בן לי מחייב מיטרא לדרומיי ורבי חנינה עצר מיטרא ומיטרא מן ציפוראי עצר גשם לציפוראים).

צרכון מיעבד זמן תניינות שלח ואיתוי לריב"ל (צריכים היו לגוזר תענית בדורות וירד גשם והוא חנינה לקרוא לריב"ל אמר לו: מישג מרוי מיפוי עימן להתענות (יראה מר שיצא עמי לגוזר תענית). נפקון תריהון לטעניתא ולא נחת מיטרא (יצאו שניהם לגוזר תענית ולא ירד גשם).

על ואמר קומיהון: לא רבוי יהושע בן לי מחייב מיטרא לדרומיי ולא ר' חנינה עצר מיטרא מן ציפוראי אלא דרומיי לבחוון רליך ושמען מילה דאוריתא ומתבגען וציפוראי ליבחוון קשי ושמען מילה דאוריתא ולא מיתיבגען.

מי עלייל תלה עינוי וחמא אוירא שייף אמר עד כדון המכין? מיד נחת מיטרא וגדר על גורימה דלא למיעבד בן תובון אמר: מה אנה מימור למורי חובה ולא גיבי חובה? (כשעלה תלה עינוי ברקיע וראה שהאוריר בחריר (שאין ענין) אמר: עד כאן כי' מיד ירד גשם וגזר רבי חנינה על עצמו שלא לעשות כך עוד. אמר: האם אומר לבעל החוב שלא יגבה את חובו?)

רבי זעירא בשם ר' חנינה (אמר): מה יעשן גודלי הדור ואין החיבור נידון אלא אחר רבו שכן מצאנו שככל ל'יח שנים שהיו ישראל כמנודים לא היה מדבר עם משה שנאמר ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרוב המחנה מה כתוב בתורה (אחריו)? וידבר ה' אליו לאמר. ר' יעקב בר אידי בשם ר' יהושע בן לוי (אמר): מה יעשן גודלי הדור ואין החיבור נידון אלא אחר רבו שכן מצאנו שאילולא שאמרו ישראל בהר הכרמל ה' הוא האלים ה' הוא האלים לא ירודה האש מן השמים ושרפה את הקברים.

4. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ב/א

אמר רבינו יוחנן: שלשה מבתחות בידו של הקוזש ברוך הוא שלא נמסר ביד שליח ואלו הן: מפתח של גשמי, מפתח של חייה ומפתח של תחיית המתים. מפתח של גשמי דכתיב פותח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר הארץ בעתו. מפתח של חייה מנין המתים מנין? דכתיב וידעתם כי אני ה' בפתח את קברותיכם. במערבה אמרי אף מפתח של פרנסתך דכתיב פותח את ידך וגוי ורבינו יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב להאי אמר לך גשמי הינו פרנסתך:

N אגב סיפורי אלה מספרים עוד על צדיקים שהיו ענויים בזיהור, מספרם:
אלעדר בן פח' וחיקא להה מיילחא טובא והויה חזקה פרטחו הרבה. עז
מלטה ולא הוה ליה מידי למטעם (הזכיר דע', ולא היה זו דבר פשוט) א
כה, שקל ברא דחומרא ושדייה בפומיה חלש לביה וינס ולחה בן שוטן שנ אהוב ?

רבי אלעזר בן פdet — תלמידו של יוסי, והוא אקליר מרכז דילעטן דארליך טרולע זמאנקם נדה (ב, ג). בעל טורמות קיה, והוא צייר וצייר יוון למילוי מות ריש ליקס, וטס לדמוק ועניא. עבר מלילא = סקיין ולס. בראש דחומה = בן קאטס, קאנג כל טס. חלש ליביה = נטעלת. צוציאתא = יונן. מאופתיה = ממולא.

דִּיחַקָּא לֵיה מִלְחָא טוֹבָא.
מִינִי לְמַטָּעַם, שֶׁקָּל בָּרָא
שׁ לְבִיה וּנוּם. אֲזֹול רְבָנָן
כְּכִי וּתְהִיק, וּנְפָק צִיצִיתָא
אָמְרוּ לֵיה: מַאי טֻמָּא
לְבִנָּה יְמִיב עַמִּי הַקְּדוּשָׁ
תִּי אַצְטָעַר בְּהָאי עַלְמָא?
אַל כֵּד דָּפְכִיה לְעַלְמָא
בְּשֻׁעַטָּא דְּמוֹזָגִי. אָמְרוּ
? אָמְרוּ לֵיה: דְּחִי טְפִי
אָמְרוּ לְקַפְּיה: אָם גַּן, לֹא
אָמְרוּ דָּאָמְרוֹת. "לֹא בְּעִינָא"
אַלְלִיסְרִי נְטוּרָהָא דְּמִשְׁחָא
תִּת, דְּמַעֲנוֹתָה בָּהָה. אָמְרוּ
אָמְרָה לֵיה: וְלַמְּבָרֵךְ מַאי
גְּבָרָא דָּלִית לֵיה בְּעִינָא?
מַר לֵי: אַלְעָזָר בָּרִי, גִּירִי

רבי אלעזר בן פורת
עבד מלטא ולא היה לו
חתומה ושדייה בפוניה, ח.
שיזלי ביה, חניזהו וקא
נונרא מאפרתיל. כי אחות
וכביהות ותמיות? אמר להו:
ברוך הוא, נאמר לי: עד כ-
אמר לי: אלעזר בני, נינז-
ערישא? אפשר דמתילדך
קמיה: פולי הא, "נאפשר"
ו דתיכנא? אמר לי: דתיכית.
עניא. אמר לי: ביהי אגנ-
יזיבנה לך לעלמא דאמ-
ערכסמן זכין, פורת ודייג-
טמיה: קאי, ותו לא? —
יבנה? — אמר לי: ואנו נ-
זין באסקוטלא אפומאי, נא-
ג'רוי.

רבי חנוך בר פיניא זוכה בצעותם של אחים

מִתְרָא, אמרו ליה: **וְהִנֵּה מִתְרָא** גַּם פָּעִינְתָּא וְלֹא אֲתָא
פָּעִינְתָּא נָאָתִי **מִתְרָא**! — אמר ליה: **הָא אָנָּא**, קָא בְּרַד
לוֹאָנָּא. אמרו ליה: **לְגַטְיִי וְבִגְטִין דְּקַתִּין**, אפשר דְּקַתִּין
צִבּוּרָא לְבִיהוּ דָּאָתִי **מִתְרָא**. בְּעוֹן רְחַמִּי וְלֹא אֲתִי
צִבּוּרָא אמר ליה: **וְהִנֵּה מִתְרָא**

בשכיבורו. אמר קוזו: נחיה לך שיבא מטר בשבילנו?
לקייע, בפי פניך! לא איבפני. אמר: בפה עזין פני רקייע!
אזרע פצעניתא ולא אתה מיטרא. אמר לפניו: רבונו של
נון אהה מברחים על בניך. אתה מיטרא, ואיטלא. אמר
לכם דברים קלפי מעלה, שתוורי אדם גדור הטיח ודברים
לן. וכא גראם ליה? וכא לווי אחמי קידה קפיה
לייה. **רבי חייא בר לולינע** שמעניינו להנוך ענני
וון ומואב. אמר לפניו: רבונו של עולם. **כשונתך**
ל' איזנות העולם ולא קיבלהה. ועכשוו אהה נומן להם
בਮיהבו.

“מֵאַי דְכַתִיב “צָדִיק פָטָמָר יְפָרָה כְאָרוֹן בְלְבָנוֹן יִשְׁגַה”
אם נאמר ארו למה נאמר פטר? אילו נאמר פטר ולא גמר

ב אמר: וזה מברך
תורה שאמרו. דרש ר' חייא בר ליליאו:מאי דבריהם [נוה שגאנז] "צדיק בחם
ונאמר אורי — לא אמר תמר? ומה נוף על ידו חמי הכהל? והסבירו: א'

תומאס פון

הא והוא גורמו ליה — פירש הראב' י"ד:
 תא כעדר, דאחווי הקיווה קמי רבוי
 איטלען, והוא וחתיה זבורים כלפי^ו
 מאשלג גראטן לאט צווען.

— אמרו ליה: הז. אמר: רקיע
אייטי. ואחא מיטרא לט

וּזְלָמִים ! עֲלֵית וַיֵּשֶׁבּ בְּפָרוֹם וְ
אֱלֹעֲזָר : לְעוֹלָם אֶל יִתְחָחַ
לְפָנֵי מְצֻלָּה — וְאִיטְלָע , וּמְנוּנָה
וְרָבִי וְאִיטָלָע ! — קָא וְקָא גְּרָנָן
קָאָמָרִי : נִתְהַוֵּן וְנִתְבַּכֵּן מֵיא בְּעַד
וְהָעֵד ? שְׂדוֹ הַכָּא ! שְׂרוּוֹת אַ
טְרָר ?

דרש רבי חייא בר לוליני
נאמר פמר לפה נאמר ארן,
מר און קיימי אומר: מה

למייהו זאת מיטה ושכנו ונכוון
[שה לכם] שיבא מטר בשיכלו ובוכתנה
ע' שמחזק אותנו ונשען, איבסי אתה מלי-
ת. לפניו: רבינו של עולם: עליה וישבת
ש, ומשם כך אמר ר' אלעזר: לעולם אע-
טן וממן זומן וזהו – לוי. ושאליהם: וזה ג-
שה בכן גדול לאין רבנן ומתרח המאמץ נקע-
ם המאמץ. מסופר: ר' חייא בר לילינאי
בכבר הירוך. אמר לפניו: רבינו של ל-
מטר? שדו ה-

ג) אם נאמר תמר — *למה* נאמר ארו?

רבי אליעזר ורבי עקיבא

1. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כח/א

שאל רבי עקיבא את רבי נחוניא הגדול אמר לו במה הארכת ימיס? אמר ליה מימי לא קיבלתי מתנות ולא עמדתי על מדותיו וותרן בממוני היותי לא קיבלתי מתנות כי הא דרבי אלעזר כי היו משדרי ליה מתנות מבני נשאה לא הוה שקליל, כי הוה מזמני ליה לא הוה אזיל. אמר להו לא ניחא לנו דאהיה דכתיב שטנא מתנות ייחיה!
... ולא עמדתי על מדותיו דאמר ר בא כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו שנאמר נושא עון ועובד על פשע. למי נושא עון? למי שעובר על פשע.

רש"י ראש השנה דף ייז

העביר על מדותיו - שאינו מדקיק למdux מזה למצערם אותו, ומניח מדותיו והולך לו.

2. תלמוד ירושלמי מסכת תענית דף טו/א

רבי לעזר עבד תעניתא ולא איתנחת מיטרא. עבד ר' עקיבא תענית ונחת מיטרא. עאל ואמר קומייהון: אמשול לכם משל מה הדבר דומה למלך שהינו לו שתי בנות אחת חסופה ואחת נשירה: אימות דחות בעיניה ההיא חסופה עלת קומייה הוה אמר יבון לה מה דהיא בעיניה ותziel לה. ואימות דחות הוה נשירה עלת קומייה הוה מאיריך רוחיה מתחכם מישמעו שועטה.

תרגום: רבי אליעזר גור תענית ולא ירד גשם. גור רבי עקיבא תענית וירד גשם. בא ואמר לפניו [לפני הציבור]:

אמשול לכם משל מה הדבר דומה: למלך שהינו לו שתי בנות אחת חסופה ואחת נשירה, כאשר הייתה רוצה החסופה לבוא לפני היה אומר המלך [לעבזין] תננו לה מה שהיא רוצה ותלך לה. וכאשר הייתה רוצה הנשירה לבוא לפני היה מאיריך רוחו [כלומר לא מלאאת רצונה מדי] שהיה רוצה וחומד לשמעו את שועטה.

3. שריית צי' אליעזר (יז, מא): (הרוב אליעזר יהודה ולודנברג 1915-2006 מחשובי הפוסקים במאה העשרים. נודע בעיקר בזכותו תשובהתו בנושא רפואה והלכה. זכה בפרס ישראל לטירות תורנית).

"... יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מדותינו זההינו מעביר על מדותינו. ומקשים: זה לא בזה גופא זה גדול מזה, זהה מעביר על מדותינו זהה אינו מעביר על מדותינו, ואיך אמר לא מפני שזה גמול מזה? ובאי בא בשם הגה"ץ ר' ישראל סלאנטער זיל, כי באמת מצינו במדה זו מחלוקת ב"ש וב"ה - כדיוע ששמי היה קפדן, והל היה ענווון וסבלן, ודעתו הקדושה של שמאוי הייתה שכן הוא לרצון ה' להתנהג בקפדיות ולא למחול על כבוד התורה וכו' ולא כן דעת ב"ה... ולפי' הנוכל לומר כי ר"ע היה יותר צדי' מר'יא באחزو מדות הסבלנות? לא ולא ח"יו (אלא שכל אחד מהם אחזו במידות רבותיו) ורק לעניין מעשה שאירע אז בעצרת גשיים על חטא הדור, והיו צרייכים להעברת פשע... יותר נתקבלה אז תפלת ר"ע, משום דבר המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו וכו', וזהת היא כוונת הקב"ה, לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מדותינו, זאת נתקבלה עתה תפלו יוטר מר'יא כי בזה הפעם היו צרייכין לכך..."

ג' גוזו מחוליך — לא נמכך. אף צדיק — אין לו זכר, לדיק אין לו גזען. טרוי נטמיים כתמים. צדיק אירנו עושה פירוח — אין לו דבר כליל. בחולות השקמה — נתיעס צלול נקודות מעלה. סדן — שכבה תוקון, כוונון ק' גלגול, שכך זיהור וממענה. וזהו גלגולן: קדנה נקדניות יתיכ (פאלטס לם, ח'). שני טבחחים — שכבה גוש מהלוף. מן הפקק — קשל רחמסון. מני ארדים — תנממו "המן" נמדבר לרו טטה וקדק' וגונ' — וצלי נלו מלון, ולכם רבבה (כג, ח) פרכט: סקספו עליכם מליטס מליטס מליטס מליטס. מעשה ברבי אליעזר בן הורקנוס — עלה עדרך כלם טבילה, מדקן (עליל יג, ז) עדרו מלו ולא נגענו לו. והזהילו הצבור לצאת — מנים סכמתם. קברים חקנתם — נממשה; אין לנו כלום לאם קדרנו עמלכת מספי ברעיג. געו = פנקן, כמו "הס' געס' צור גל בעלה" (טיג' ו') "אלאן וגעו" (טמולל ח'). ויהיו הצבור פרטניין מהגעניהם —

לטנק (טט): עכניו טלו ולו נטעו צים
בוחין מוד כו, אבל נטעו — צו^ז
לעכני לנטמענות. והאי מילוי — צו^ח
אבל תהי' צדקה ממענה על סוף
ונמלפה, זו מל' נלה ונענgra — צו^ט
מענה ומצלים, כלהמן לעין כי, צו^ט
בן. שמעני. במלא ברך המחריש
— נס נטענו הנטמען בנטמען
תקיקע כישוע זוכם מענית כטמפליך
ברך — פון סכל' שחולצין נט
ומנכיכין חוויו סמון נלקקע כטמפליך
כו, כלומר, מילון כתלאן צירעו סמכ'
כתלאן מניטלהן, סקורין *^{*}קוניגר'ן
בחורבה — קילקע ייזבש טפפ, ייון
דרמייבס טיל, וכינטו זהה בגאנטימס טפפ
— ולוי רוז גאנטימס יילו. בעבודה
— מנטה, נגן זדה ייל בנכקס נט
גאנטימס. לרגד — צלטס טפפיט,
צטפיטו גאנטימס מוענין ננטקץ נט
נטפיטו זו גאנטימייס. אין לך כל טפח
— גאנטימס גאנטימס גאנטיקע
טפפ — מנטה עולה וממנגר צלטס
טפפיטים. וזה על גז דקמיכלן ודרעלן
הילפין גראמייז פילך "הטילין" (מקוכס נט,
(ט) — מטיל זלי ליעוינט מנטה.
זהותנייא — מנטה זונע נקרלהמו צאי
טפפיטים. הא דקנתני טפחים והו לא אַ
בעבודה — לטל' גל' גז ולכינטו טפפ
קילקע טולחן פון דנטימ, ואסאי גל'
טפפיטי נטו נקפלס צלטס טפפיטים, הילן
טפפיטים. בשאיינה עבורה —

אין גוזו מחליך — לא מחליך חס וחלילה אין
מליף — לוי נטמיים מכמה לעיל. בחולות השקמה —
***טרכוּךְ נלען טיקון ווחר וווער זונען אונזען**

אין גוזו מחליף — אף צדיק חס וחלילה אין
מחליף, רקיך נאמר ארץ. אילו נאמר ארץ ולא נא
פער, כייתי אומר: מה ארץ אין עושה פירות —
צדיק חס וחלילה אין עושה פירות, רקיך נא
פער ונאמר ארץ. «וארץ גוזו מחליף? והתני
הלווקט אילן מחייב ל��וץ — מגיביהו מן סער
טפח, ו��וץ. בסתן הסקמה — שני טפחים
בהתולית הסקמה — שלשה טפחים, בקנין
גבגנים — פון טפוק ולמעלה. ברקלים ובארזין
— חוסף? טפח ומשריש, לפיעו אין גוזו מחליף
הכא במא עסקין בשאר מיני ארזים, כדרבה
הונא. דאמר רבא בר הונא: עשרה מיני ארזים הנקראים
שנאמר: "אפונ בפדר ארץ שפה נברס" וגון.

פָּנָו רְבָנָן מִעֲשָׂה אֶכְרַבִּי אַלְיעָזָר שְׁגֹזָר שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרוֹת פָּגָנִיות עַל הַצְּבָאָר וְלֹא יָרַדו גְּשָׁמִים בְּאַחֲרֹונָה הַתְּחִילָה הַצְּבָאָר לְצֹאת. אָמֵר לָהֶם: תִּקְנַתֶּס קָבָרִים לְעַצְמָכֶם? גַּעַר כָּל הַעַם בְּבָכִיה, וְנִרְזְקוּ גְּשָׁמִים. יָשֻׁוב מִעֲשָׂה בְּרַבִּי אַלְיעָזָר שְׁירֵד לְפָנָיו הַתִּיכָּה וְאָמֵר עֲשָׂרִים וּאָרְבָּעָה בְּרַכּוֹת וְלֹא נִעְנָה. יָרַד רַבִּי עֲקִיבָּא אַחֲרָיו, וְאָמֵר: אֲבִינוּ מִלְבָנָנוּ אֵין לְנוּ מַלְךָ אֶלָּא אֱלֹהָה. אֲבִינוּ מִלְבָנָנוּ לְמַעַן רְחָם עַלְינוּ, יָרַד גְּשָׁמִים. קוֹו מְרַגְּנִי וּרְבָנָן. יָצָמָה בְּתַ קְוֵל אָמְרָה: לֹא מִפְנֵי שְׂזָה גְּדוֹלָה מֵהָה; אֶלָּא שְׂזָה גְּעַבֵּיד עַל מִידָּתוֹ, וְזֹה אַיִן מְעַבֵּיד עַל מִדָּתוֹ.

פָּנָו רְבָנָן: עַד מַמְּתִי יְהוָה הַגְּשָׁמִים יַוְרְדִּין הַצְּבָאָר פּוֹסְקִין מַפְעָנִים? כִּמְלֹא גָּנוֹן הַמְּתָרִישָׁה, בְּרַבִּי מַאֲיר. וּחְכָמִים אָוֹמָרים: בְּתַרְבָּה – טְפֵחָה, בְּינּוּנִית – טְפֵחִים, בְּעִבוּדָה – שְׁלִשָּׁה טְפֵחִים. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בָּן אַלְעָזָר אוֹמֵר: אֵין לְזָקֵט טְפֵחָה לְמַעַלָּה. שָׁאיָן. טְהוּם יוֹצֵא לְקָרָאוֹת שְׁלִשָּׁה טְפֵחִים. – וְהִיא פְּנִיאָ טְפֵחִים! – לֹא קָשְׁיאָ: בָּאָן בְּעִבוּדָה, פָּאָן – בְּשָׁאיָה עִכּוּדָה.

אין גזע מוחלט שם קורצטים או
בגעו מוחלט שם ארע לו אסן או
צומח משורשין. אילן נאמר און
عروשה פירות מכלל אה צדיק חס
ונרנאמר און. ותוהם: ואון האם
מהמלחוף? ובולאו נברא צדיק

... והוגם א' נזהר שניות ברוחה של הילקון (הקדמה) אילן ממחבירו לאלה קנה את האילן כלו מגיביזו.

נורוך זה מגביה שני טפחים, א' בחרטול השקמה, שהיא שכמה שעדר נקצתה. מגביה שלשה טפחים גיניט וborgenius, שקנה את הקינויים מודורות. הווון מן הפסק (פרק החיבור

תורתו) ולמעלה. אבל בדקליב
ודרים כאשר קונה את הקורות חופר
למטה ומשורש (ומוציא אותה
לפי שאין גענו מחלתן).

יבים: הכא במאי עסקינן ניכא במה
ו. ווועסיקין' בשאר מיני איזים ואלה
מחילין, כרבי רבה. בר' הרנא שיש

רבים של עצים הקוראים איזוין רכה בר הונא: עשרה מינין זם הם, שנאמר "אתון במדור אוד וחדס וען שמן אשימים בערכה תדרה ואשורה ייזו" (ישעיהו מא), ששבעה עצים המנויים בפסוק זה קוראים ארויין, והויסטו עוד עליהם שלשה מינים אחרים.

רבען: מעשה בר' אליעזר
שלש עשרה חנויות על הצבוד
חוור שלם של חנויות על הגשם
דגד גשמיים. באחרונה גאנז

אתה תרוויה בדורותך, ואחרונה התחלת הצעיר לצעת
הכנסתך. אמר להם: מתקנות
על עצמכם? שהרי אם לא יזרו
בצמחיו הכל ברעב, גנו (הדרימו)
העם בכחיה, וירדו גשםים.
שהה בר' אליעזר שירד לפניו
בחגיג�, ואמר עשרים גארטש

— ולא נגענו. ירד ר' עקיבא אמר בלאשון זה: אבינו מלכנו מלך אלא אתה. אבינו מלכנו, מלך מלכנו וברחוב מלכנו.

בְּצִדְקָה, וַיַּרְא אֱלֹהִים כֵּן
וְיֶהוָה נָתַן כָּלִיל לְעֵמֶק
בְּנֵי עֲקִיבָה, גָּעָנָה וְאַיָּלוֹ רַבָּה
יְהוָה נָעַנָּה יִצְחָח בְּתַת קָרְבָּן
אַמְּפִנִּי שָׁׁׂוֹה רִ' עֲקִיבָה גַּוּלָל
שָׁׁׂוֹה רִ' עֲקִיבָה מַעֲבִיד עַל
(שָׁׁׁוֹה וְתָרֵן וְסָלְחָה) וְלֹכֶן

טפחים. וכך באשן
הו שמי שוציא ממענו על גוריה
ובכן: עד מתי (עד כמה) יהו הגשימים
ס (ה'ברך") דברי ר' מאיר, והחכמים
ירושה שלשה טפחים. חניא, ר' שמואל
והרי שניהם בראיתא אחריו שוציא טפחים
טפחים. וכך באשן

בשורה הא זאה וממחן לה שתקנש מנג' הרה.

בעיקר מוסכמים כמעט בכל המפורטים שנעננו. – והחרץ שעשוה המכירה
בנהלך בברשותם, בין רעת האומר שברך האה. לשון ברוכה – הנומים
החרץ (ירובכין) או שברך המכירה הוא לרוב המכירהו, ואילו החרץ מפורש
זהה של אות באדרת.

שיעור סיכום:

"שבו אל הארץות שלכם"

סיפור מעשיות רבי נחמן מברסלב
מתוך מעשה בשבועת הקבצנים (מעשה יג)

כ"י פעם אחת הלכו אנשים בספינות הרבה על הים.
ובא רוח סערה ושבר את הספינות, והאנשים נצלו.
ובאו (האנשים) אל מגדל אחד. ועלו אל המגדל, ומצאו שם כל המأكلים ומושקות
ומלבושים, וכל מה שארכיכים. והיה שם כל טוב וכל התעוגאים שבועלם.
ענו ואמרו, שככל אחד יספר מעשה ישגה מה שהוא זכרן הראשון. הינו מה שהוא
זכר מעת שהתחילה אצלו הזכרון.
והיו שם זקנים ונערם.
והיו מכבדים את הזקן הגדול שביניהם שיספר בתחילתו.
ענה ואמר: מה אספר לכם? אני זכר גם כשהתפוח מתהן. ולא ידע שום אחד מה
הוא אומר. אך היו שם חכמים, ואמרו בודאי זאת היא מעשה ישנה מאד.

וכבדו את השני שישפר:
ענה השני שלא היה ז肯 כמו הראשון: זאת היא מעשה ישנה?! (בלשון תמה) זאת המעשה אני
זכר גם כן, אבל אני זכר גם כשהיה הנר דולק".
ענו ואמרו שם: זאת היא מעשה ישנה ביותר מהראשונה. והיה פלא אצלם זהה השני, שהוא יניק
(צעיר) מהראשון, וזכר מעשה ישנה יותר מהראשון.

וכבדו את השלישי שישפר:
ענה ואמר השלישי, שהיה יניק (צעיר) יותר: אני זכר גם כשהתחליל בנין הפרי, הדינו כשהתחליל
להתרכם פרי. ענו ואמרו: זאת היא מעשה ישנה ביותר.

ענה הרביעי, שהיה יניק עוד יותר:
אני זכר גם "כשהוליכו הגרעין לנטווע פרי".

ענה החמישי, שהיה יניק עוד יותר:
אני זכר גם "החכמים, שהם היו חושבים וממציאים את הגרעין".

ענה השישי וכו',
שהוא זכר גם "את הטעם של פרי קדם שנכנס הטעם בתוך פרי".

ענה השביעי וכו',
ואמר "שהוא זכר גם את הריח של פרי קדם שנכנס בפרי".

ענה השמיני ואמר:
שהוא זכר גם "המראה של פרי קדם שנמשכה על פרי".

ואני (הינו זה הבטליר – הקבץ – העיור שמספר כל זה) הייתי אז תינוק לגמריו, והייתי גם כן שם.

וענית ואמרתי להם: אני זכר כל אלו המעשיות, ואני זכר "לאו כלום"! (און איך גידען גאר נישט)

ענו ואמרו: זאת היא מעשה ישנה מאד, יותר מכולם!
והיה חידוש גדול אצלם שהתינוק זכר יותר יותר מכולם:

בתוך כך בא נשר גדול ודפק על המגדל, ואמר להם:
חדרו עוד מהיות עניים! שבו אל האוצרות שלכם, יהיו משתמשים באוצרות
שלכם.

ואמר להם שיצאו מן המגדל בדרך זקנותם: שכל מי שזקן יותר יצא תחילה. והוציא
כולם מן המגדל. והוציא תחילת התינוק הנ"ל, כי באמת הוא זקן יותר
מכולם. וכן כל מי שהיה יניק יותר הוציא קדם. והזקן הגדול הוציא לאחרונה. כי כל
מי שהיה יניק יותר, היה זקן יותר בג"ל. והזקן שביהם היה יניק יותר מכולם:

ואמר להם: (הנשר הגדול הנ"ל) אני אפרש לכם את המעשיות בספרו כל הנ"ל.
כי זה ספר שהוא זכר גם כשהחטו את התפוח מן הענף, הינו שהוא זכר גם
כשהחטו את טבورو. (הינו שגם את המעשה הזה שנעשה עמו תclf בעת ההולדת,
בעת שהחטו את טבورو, גם את זה הוא זכר).

והשני שאמר שזכר בשעה שהוא נר דולק, הינו שהוא זכר גם כשהיה בעיבור,
שהיה נר דולק על ראשו.
(כתיאור הגمرا את העובר במעי אמו: "ונר דולק לו על ראשו וצופה ומבייט מסוף העולם ועד סופו... ואין לך
ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים... ולמדין אותו כל התורה כולה... (במילנה לא)

זה שאמר שזכר גם בעת שהתחילה רקום הפרי, הינו שזכר גם כשהתחילה להתרעם
הגוף, דהיינו בעת יצירת הولد.

זה שזכר בעת שהיו מוליכים הגרעין לנטוע פרי, הינו שזכר גם כשם שמשכה
הטפה בעת הזוג.

זה שזכר את החכמים שהיו ממצאים
את הגרעין, הינו שזכר גם
כשהיה הטפה עדין במוח.

זה שזכר את הטעם - הינו הנפש.

והריה - הינו הרוח.

והמראה - הינו נשמה.

והתינוק שאמר שזוכר לאו כלום
כי הוא למעלה מן הכל וזכור אפילו
מה שהוא קודם מנפש רוח נשמה,
שהוא בחינת "אין":

ואמר להם (הנשך הגדול):
חזרו אל הספינות שלכם
שהם הגוף שלכם שנשברו, שייחזרו וייבנו.
עתה חזרו אליהם.

וברך אותם.